

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Obrat k přírodě jako alternativní životní styl

Turnover of nature as an alternative lifestyle

Autor: Jan Zbránek

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výchova ke zdraví – Biologie, geologie a environmentalistika

Praha 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „Obrat k přírodě jako alternativní životní styl“ vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 15.7.2016

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě je mou milou povinností poděkovat hlavně rodině za psychickou podporu, zejména své ženě Ing. Veronice Zbránkové za motivaci a trpělivost. Dále bych chtěl také poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Jiřímu Kučírkovi, Ph.D. za cenné rady.

Anotace

Tato práce se zabývá vzájemným vztahem mezi lidmi a přírodou. Rozebírá životní styly a subkultury, které jsou příznivé k přírodě a k člověku. Vlivem konzumního způsobu života nám spousta hezkého a zajímavého ze životů mizí. V teoretické části práce jsou vypsány alternativy k běžnému životnímu stylu, které nás mohou nasměrovat k našim kořenům a k přírodě.

Součástí praktické části je dotazníkové šetření zaměřené na vztah respondentů k přírodě, jejich zvyklostem a zálibám. Výsledky jsou porovnávány podle věku, velikosti bydliště a podle typu zaměstnání. Na základě těchto výsledků je verifikováno 6 hypotéz. Dalším typem výzkumu jsou 4 rozhovory s osobami významně se podílejícími na vybraných životních stylech.

Cílem práce je zjistit náš současný vztah k přírodě a ukázat možné alternativy a směry životního stylu. Z výsledků dotazníkového šetření plyne, že mladší lidé (do 18 let včetně) mají horší vztah k přírodě než starší respondenti, ale odpad třídí více než jejich starší generace. Také bylo zjištěno, že obyvatelé větších měst chodí méně do přírody než lidé bydlící v menších městech. Dále z šetření vyplynulo, že lidé se sedavým zaměstnáním chodí méně do přírody než lidé s prací v terénu. Hnutí skauting a tramping ještě nejsou zcela zastaralými a nemoderními aktivitami, zabývá se jimi více než 15 % mladé populace, což není ale zdaleka tolik jako před 2.sv.v. A v neposlední řadě, téměř všichni respondenti považují své zájmy jako součást svého životního stylu.

Klíčová slova

životní styl, život v přírodě, reenactment, vztah k přírodě, living history, woodcraft, bushcraft, tramping

Annotation

This work deals with the relationship between people and nature. It analyzes lifestyles and subcultures that are favorable to nature and to man. The influence of consumerism as a lot of nice and interesting things are disappearing from our lives. In the theoretical section are the alternatives to the current lifestyle which we can point to our roots and to nature.

The practical part contains survey which focused on respondents' relationship to nature, their habits and hobbies. The results are compared by age, size of town and type of employment. Based on these results, it is verified six hypotheses. Another type of research are 4 interviews with persons significantly contributing to the chosen lifestyles.

The aim is to determine our current relationship to nature and show possible alternatives and ways of life. From the survey results shows that younger people (under 18 years) have a worse relationship with nature than older respondents, but sort waste more than their older generations. It was also found that population of larger cities walk to the countryside less than people living in smaller towns. Furthermore, the investigation revealed that sedentary people walk to the countryside less than people work in the field. Scouting movement and tramping are not yet completely outdated and old-fashioned activities, they are dealt with more than 15% of the young population, this is certainly not nearly as much as before 2nd World War. Finally, almost all respondents consider their interests as part of their lifestyle.

Keywords

lifestyle, wildlife, reenactment, relationship to nature, living history, woodcraft, bushcraft, tramping

OBSAH

1	ÚVOD.....	7
2	TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1	Definice pojmů.....	9
2.1.1	Životní styl.....	9
2.1.2	Kultura	9
2.1.3	Subkultura.....	10
2.2	Funkce krajiny.....	12
2.3	Konzumní styl života	12
2.4	Dědičnost vztahu k přírodě	14
2.5	Životní styly spjaté s přírodou.....	15
2.5.1	Living history.....	15
2.5.2	Larp.....	19
2.5.3	Indiáni	20
2.5.4	Woodcraft	22
2.5.5	Tramping.....	24
2.5.6	Bushcraft.....	26
2.5.7	Reenactment.....	27
2.5.8	Experimentální archeologie	28
3	PRAKTICKÁ ČÁST	29
3.1	Cíl práce a stanovené hypotézy.....	29
3.2	Metody výzkumného šetření	29
3.3	Průběh dotazníkového šetření a charakteristika respondentů	30
3.4	Vyhodnocení dotazníků	30
3.5	Vyhodnocení hypotéz.....	50
3.6	Rozhovory	54
3.6.1	Rozhovor s Ladislavem Tomičem (alias Wothanem).....	54
3.6.2	Rozhovor s Milanem Matějkou	56
3.6.3	Rozhovor s Bohuslavem Švárou.....	59
3.6.4	Rozhovor s Petrem Vilhelmem.....	62
4	DISKUZE	66
5	ZÁVĚR.....	74
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
7	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	79
8	SEZNAM TABULEK	80
9	SEZNAM GRAFŮ	83
10	PŘÍLOHY	84

1 ÚVOD

Pojem „životní styl“ je dobře vystihnout v následující definici: „*označuje komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorců. Souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Podoba životního stylu je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi, tradicí. Výrazný životní styl může přejít až v subkulturu*“ (Jandourek, 2001).

Hlavním tématem této práce je vzájemný vztah mezi lidmi a přírodou. Rozebírá životní styly a subkultury, které jsou příznivé k přírodě a k člověku. Vlivem konzumního způsobu života nám spousta hezkého a zajímavého ze životů mizí. Proto jsou zde vypsány alternativy běžnému životnímu stylu, které nás mohou zpět obrátit k našim kořenům a k přírodě. Jmenovitě jsou v teoretické části rozebrány living history, larp, čeští indiáni, woodcraft, tramping, bushcraft, reenactment a experimentální archeologie. Pro budoucí i praktikující pedagogy je důležité znát tyto alternativy ke konzumnímu stylu života, umět s nimi pracovat, aby je mohli nabídnout dětem.

Obecně je velice důležité vést děti k přírodě, protože si potřebují vytvářet hodnoty, které ve městě nespatří. Nemohli by si představit např. svobodu přírody, když jedinou přírodu, kterou by znali, by byla spoutaná lidskou rukou a betonem. Chyběla by jim představa o nevyzpytatelnosti počasí, nechápali by zákony přírody. Do vnímání dnešních lidí se otiskla novodobá věda a technika, v důsledku čehož došlo ke změnám myšlení a hodnot. Rovněž se změnil vztah k přírodě, zájmy a potřeby (Mucha, 2011).

Vždy existovali lidé, kteří byli bráni jako „podivíni“, samotáři, „vandráci“. Z pohledu konzumní nechápavé společnosti byli a jsou „divní“. Je jednodušší tvářit se jako normální a zapadnout do davu konzumentů. Doba se ale změnila a dnešní společnost je k těmto lidem tolerantnější. Proto množství těchto lidí i různorodost aktivit stoupá a je důležité s nimi umět pracovat. Nelze to brát jako podivnost, protože tito lidé se často pouze rozhodli přemýšlet nad hodnotami a vyhovět potřebám svého těla a mysli.

Cílem práce je zjistit, jaký vztah s přírodou dnes máme my a naznačit možné alternativy a směry životního stylu. Kvůli lepšímu objasnění problematiky

alternativních životních směrů byly zvoleny, jako jedna z doplňujících metod, rozhovory, které jsou součástí praktické části práce. O living history řekl pár slov Ladislav Tomič, který se zabývá historií a buduje Curia Vítkov rekonstrukci velkomoravského dvora z druhé poloviny 12. a počátku 13. Století (www.curiavitkov.cz, 2015, on line), kde bydlí i se svou rodinou. Milan Matějka přiblížil bushcraft, kterému se naplno věnuje a o své mnoholeté zkušenosti se dělí prostřednictvím youtube kanálu. O Indian Coral řekl více pan Bohuslav Švára, pravý český indián. A jako poslední představil woodcraft Petr Wilhelm, který působí v Lize lesní moudrosti.

Jako další výzkumná metoda bylo zvoleno dotazníkové šetření. Týkalo se především vztahu respondentů k přírodě v závislosti na věku, velikosti bydliště a typu zaměstnání. Také byli účastníci dotazováni na další otázky týkající se přírody, frekvenci pobytu v ní, volný čas a zájmy. Mimo jiné bylo zjišťováno ekologické chování respondentů a názor na tramping a skauting, jakožto zástupců alternativního životního stylu. Před samotným průběhem dotazníkového šetření bylo stanoveno 6 hypotéz vytvořených na základě informací posbíraných z teoretické části práce.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Definice pojmů

2.1.1 Životní styl

Pojem styl je ve velkém sociologickém slovníku definován jako „mnohovýznamový, v širších souvislostech používaný termín, většinou spojovaný s charakteristickými jasně patrnými rysy, s výrazovou svébytností a konzistentností vyvolávající v určitém společenském prostředí“ (Linhart a kol., 1996). Další definice popisuje styl jako „způsob projevu v myšlení, chování, jednání nebo činnosti, která má charakteristické rysy vymezující ho vůči jiným stylům a nevýraznosti vůbec. Styl vyjadřuje hodnoty jedince nebo společenství, používá se v mnoha významech“ (Jandourek, 2001). Tato definice je pro tuto práci lépe použitelná a srozumitelná. Pojem „životní styl“ „označuje komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorců. Souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Podoba životního stylu je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi, tradicí. Výrazný životní styl může přejít až v subkulturu“ (Jandourek, 2001).

2.1.2 Kultura

Kultura je mnohoznačné slovo a v sociologickém slovníku je popsáno jako souhrn životních stylů a podmínek obyvatel a hodnot omezených prostorem a časem (Jandourek, 2001). Mluvíme-li o kultuře v dávnějších dobách, máme na mysli hmotnou, tedy materiální kulturu. Například halštatská kultura je typická svými mohylovými hroby, keramikou nebo pohřební výbavou (www.muzeumzatec.cz, 2012, on line), zde je ta mnohoznačnost. Z toho lze usuzovat sociální postavení nebo druh živobytí pohřbeného, ale nelze nic říct o jeho povaze, tehdejších zvycích a jejich duchovnu. Zatímco dnes je kultura především o duchovnu, protože jednou z funkcí globalizace je velmi účinně unifikovat předměty denní potřeby, oblečení a do jisté míry i architekturu. Mluvíme-li o kultuře dnes, máme tím na mysli spiritualitu lidí a jejich charakter, tedy kulturu (Eagleton, 2000).

2.1.3 Subkultura

V alternativních životních stylech je velmi častým pojmem „subkultura“. Jedná se o podmnožinu kultury samotné. Stejně jako příslušníci kultury, tak i subkultury se mohou skládat z různých sociálních, věkových i regionálních skupin. Míra odcizení od většinové kultury je různá a má různé podoby, od drobných změn až po ty radikální (Jandourek, 2001). Tento pojem se často užívá i tam, kde se různé skupiny mládeže velmi odlišují od většiny ostatní „normální“ mládeže (tedy mládeže s průměrnými zájmy a hodnotami) (Havlík a Kořa, 2002). Tyto odlišnosti v hodnotách a zájmech často vznikají již ve vývoji osobnosti člověka. Způsobem, jakým se dítě chová a co dělá si tak nevědomky plánuje sebe samého pomocí životních cílů a přání (Sak, 2000).

Další roli hraje životní styl, pro který je typické, že se mění v reakci na některou životní etapu. Tvoří základ, který se v životě stále opakuje (Sak, 2000). Například člověk inklinující již od mala k přírodě k ní bude pravděpodobně tažen po celý svůj život. Jak o tom píše Petr Sak, generace zdánlivě ustupuje od své původní ideové orientace, která se však posléze objevuje na kvalitativně vyšší úrovni, v alternativních společenských programech reagujících na stávající rozpory společenského vývoje. S věkem se ideové orientace mění, ale principy zůstávají (Sak, 2000).

Podobně jako Petr Sak se vyjadřuje Hana Librova v knize Sociální potřeba a hodnota krajiny, kde píše, že ekologicky založení lidé mají velkou potřebu pobytu v přírodě, kterou bere jako „opticky uzavřený celek, převážně přírodního prostředí, k němuž se vztahuje estetické hodnocení“ (Librová, 1987).

Je běžným jevem, že se od hlavního myšlenkového kmene subkultury oddělují menší větve, které na problematiku nahlíží odlišně (Havlík a Kořa, 2002). Jako příklad lze uvést nynější stav u subkultury living history (česky „žijící historie“, viz dále kapitola 2.5.1), kde se v současné době oddělila jedna větev, která se od základu liší hlavně vysokou úrovní věrnosti dobových replik, oblečení, kultury a táboření. Rozdělení této subkultury byl důsledek degradace, která vznikla na základě nevhodného chování některých historických skupin a jednotlivců provozujících living history. Označení living history se začalo používat až příliš často lidmi, kteří se málo zajímají o archeologii a historii. Dalším důvodem je nepřizpůsobivost těchto lidí novým poznatkům a výzkumům, které často ignorují (www.marobud.cz, 2015, on line).

Living history je v České republice méně početnou subkulturou (přesný počet členů nelze zjistit, protože se neustále mění, ale odhadem se jedná pouze o stovky lidí), nicméně neustále roste a z historického hlediska není zanedbatelná. Podobný jev lze sledovat u většiny subkultur. Problémem je, že často přímo úměrně vzrůstajícímu počtu členů původní myšlenky pohasínají a znovu vznikají více ortodoxní odvětví, která původní kmen negují (Smolík, 2010).

Příčina vzniku subkultur je zjevně v silné touze mladých lidí identifikovat se, patřit mezi někoho. Hledají sami sebe a v subkulturách se velmi dobře nacházejí. Není těžké vyniknout a prokázat své kvality. Podle T. Parsonse mohou tyto subkultury zjednodušit dospívání, tedy přechod z dětství do dospělosti. Jejich funkce je též socializační (Parsons, 1967).

Na rozdíl od stereotypní většinové společnosti (konzumní společnosti) se v subkulturách klade velký význam prožitku přítomnosti. Často se můžeme setkat s novodobým romantismem, anti-civilizačními postoji nebo snahou o primitivní způsob života (Librová, 1987). V některých uzavřených a ortodoxních subkulturách je postavení jednotlivých členů rozdílné. Často zde funguje rada starších, náčelník nebo velitel. Členové plní různé role. Například v subkultuře living history skupiny Marobud funguje následovný systém hierarchie. V čele celé skupiny je hersi. V 10. st.n.l. v Norsku je to úřad udělený králem. Hersi má pod sebou několik statkářů, z nichž pocházelo přibližně dvacet družiníků (hersiho soukromá armáda). Hersi vybíral daně pro krále. Jeho nadřízený byl Jarl, na kterého připadalo asi 10 hersů. Dnes bychom mohli pro představu hersiho pojmenovat jako starostu. Dále je zde Rada Starších (to bývají většinou zakládající členové skupiny). Dále jsou družiníci, kteří mají své huskarly (starají se o pána, chrání jej apod.) atd. Samozřejmostí je poskytnutí ochrany svým členům skupiny. Každá skupina má svou hierarchii a svůj vlastní systém (www.marobud.cz, 2015, on line).

Subkultura je velmi charakteristická svým odklonem od majoritních myšlenkových, politických a kulturních proudů. Dále se liší i životním stylem a někdy i specifickým odíváním. Členství nemusí být trvalé a jedinec může být i v několika subkulturách zároveň. Objevuje se zde značná sounáležitost se členy stejné subkultury. Členství není nijak podmíněno sociálním původem, profesí, věkem nebo regionem (Halík, 2002).

V této práci zazní kromě pojmu subkultura i pojem hnutí. Nejsou to totožné pojmy. Hnutí je skupina lidí, která usiluje o nějakou změnu ve společnosti. Většinou tato hnutí působí například za ochranu životního prostředí nebo pouze odmítají konzumní společnosti. Hnutí bývá počtem členů větší, názorově a cílově jednotnější a klade na členy určité požadavky. Subkultury mívají méně členů a často vznikají i protichůdné proudy (Smolík, 2010).

2.2 Funkce krajiny

Krajina má pro všechny dále vypsané subkultury obrovský význam. Většina z nich by bez možnosti vycestovat do přírody vůbec nemohla vzniknout. Hana Librová popsala funkce krajiny jako obytnou, estetickou a rekreační (Librová, 1987). Estetická funkce slouží především jako obrovská vizuální změna oproti běžnému městskému prostředí. Jako obytná funkce může sloužit tábor, obydlí, jeskyně, chalupa, domek apod., zážitek něčeho nového a netradičního. Rekreační funkce krajiny tkví především ve výměně prostředí, tedy úniku před prací a běžným denním životem (Librová, 1987). Příroda umožňuje jedinečnou možnost odreagovat se od života ve městě. Vyrazit si s přáteli do přírody a zapomenout na všechny strasti každodenního života.

Potřeba krajiny je různá a závislá na mnoha faktorech. Z výzkumu paní Librové vyplývá, že s věkem potřeba krajiny klesá, naopak roste s velikostí bydliště a vzděláním. Dále si lze povšimnout spojitostí s různými profesemi, kdy lidé s kancelářskou prací mají vysokou potřebu pobytu v přírodě, a naopak lidé pracující venku ve volném čase zůstávají ve městě (Librová, 1987).

2.3 Konzumní styl života

Alternativní životní styly vznikají jako vzdor našemu konzumnímu způsobu života. Jedná se o konzumní styl života, který bezpochyby prohlubuje environmentální krizi kvůli ekonomickému růstu v důsledku snahy lidí naplnit představu maximálního blahobytu (Keller, 2005), tedy stavu, který umožňuje uspokojovat všechny potřeby (Linhart a kol., 1996).

Značná část ekonomiky a její udržování je založeno na plýtvání. Nejedná se tolik o hromadění věcí, ale spíš o jejich neustálé nákupy a obměňování za „nové a lepší“ (Librová, 2003). Charakteristické pro konzumní společnost je fakt, že své členy nutí do role konzumenta (Bauman, 1999). Což může vést k neustálému zvyšování zátěže na životní prostředí. Spotřeba stále roste a ani nejnovější environmentálně příznivé technologie nemohou tuto spotřebu dostatečně vyvážit (Krautová a Librová, 2009). Nelze jednoduše říci, kdo má na tomto negativním jevu vinu a kdo ne, protože obecně platí, že každý člověk se nějakým způsobem podílí na destrukci přírody různým způsobem a měrou, ale i přesto má každý ústupek na konzumní nároky společnosti smysl. Mezi takové ústupky se dá zařadit např. omezování jízdy automobilem, zahrádkaření, třídění odpadu atd. (Librová, 1994).

Příkladem ekologicky příznivého chování je také odmítání materiálního nadbytku. Tento nadbytek se nazývá luxus. Odmítáním tohoto luxusu získává člověk ekologický luxus. Luxusní na tomto odříkání je například získání volného času nebo jen dobrý pocit ze sebe samého (Librová, 2003).

Dalším z mnoha způsobů environmentálně příznivého chování je samozásobitelství. Samozásobitelství je částečná schopnost obstarat si veškeré potřeby. Je-li samozásobitelství úplné, dokáže-li zajistit veškeré potřeby, mluvíme o soběstačnosti (Dvořáková-Janů, 1999). V minulosti byla většina obcí soběstačná. Vzniklé přebytky se vyměňovaly v rámci obce (dvorů nebo statků) i mimo ni, což bylo velmi efektivní (Librová, 2003). Tito lidé jsou schopni se vlastním úsilím uživit. Produkují nejen vlastní potraviny, které si vypěstují na zahradě, ale i vlastnoručně ušité oblečení apod. Odmítají konzumní způsob života a vytvářejí si tak vlastní věci, ke kterým mají úplně jiný vztah. U všech věcí můžeme sledovat takzvanou ideační hodnotu. Ideační hodnota je jiná než užitková hodnota a může být i mnohem větší. Záleží na subjektivním vnímání a souvisí s hodnotami daného jedince. Nejvyšší ideační hodnotu mají potraviny a výrobky vyprodukované vlastnoručně přirozeným způsobem samotným spotřebitelem (například doma pečený chléb nebo ovoce a zelenina z vlastní zahrady). Vysokou hodnotu mají dále i bio potraviny nebo produkty z prostředí kupujícího (např. mléko a tvaroh přímo od krávy z rodné vesnice) nebo vlastnoručně vyrobené věci (oblečení, nábytek, hračky, apod.). Naopak nejnižší ideační hodnotu mají potraviny koupené z dovozu za zlomkovou cenu (Librová, 1994).

Další realitou konzumní společnosti je zrychlování času. Nejedná se o opravdové zkracování fyzikální veličiny, ale o skutečnost, že dnes lidé musí stíhat mnohem více věcí za stejně dlouhý čas. Vzniká tak pocit mála času a nestíhání. Eriksen napsal: „*Dělíme čas na tak maličké kousíčky, až z něj nakonec nezbývá vůbec nic*“ (Eriksen, 2005). Dále se vyjádřil, že lidé mají tendenci odsouvat zdlouhavé a důležité práce na později a místo nich dělají časově méně náročné, ale domněle důležitější práce. Z čehož mají následně pocit, že nestíhají a jsou ve stresu (Eriksen, 2005).

Proti konzumnímu způsobu života mluví spousta skutečností. Lidé velmi často nevědí, co je pro ně dobré a co ne. Přijímají to, co jim společnosti nutí a nepřemýšlí nad tím. Aby se člověk mohl rozhodovat správně, musí mít dostatečně vysokou úroveň znalostí o tom, co jeho zdraví chrání a posiluje a také o tom, co je pro něj nezdravé nebo přímo nebezpečné (Machová a kol., 2009).

2.4 Dědičnost vztahu k přírodě

„Všechny hlavní větve, které má mít, vyhánil strom ze svého kmene hned v prvních letech, takže později není třeba nic jiného, než aby rostly. S člověkem je tomu zrovna tak, na začátku záleží všechno, takový význam má dětství. O smysluplnosti či prázdnotě života se rozhoduje na počátku“ (Jan Ámos Komenský).

Toto motto bylo zvoleno záměrně, neboť lze velmi výstižně připodobnit se vztahem k přírodě. Pokud rodiče své děti tyto principy nenaučí, jen velmi těžko se je budou v dospělosti učit samy.

Každý z nás by si měl uvědomit nepostradatelnost přírody v našem životě. Můžeme se přirovnat k velmi drzým hostům. Nikdy nevíme, kdy máme přestat, kdy už budeme mít dost. Mnohé nezměníme a jen velmi těžko ovlivníme velké korporace. Přes to všechno má smysl podnikat jakékoliv kroky k odvrácení blížící se katastrofy. Bohužel se začíná ukazovat, že technika a věda se promítá do lidské povahy. Ovlivňují náš vztah k přírodě, mění naše hodnoty, zájmy a potřeby (Mucha, 2011).

Je potřeba se zaměřit na naše děti. Jsou jako houby, co jim dáme nasát, nasají. Nechme je přijmout vědomosti, úctu k životu a respekt k přírodě. Přírodu je nutné vnímat všemi smysly. Dívat se na dokumenty a číst si v knihách nestačí. Je nutné

s dětmi trávit čas v přírodě, ukázat jim nejen její krásy, ale také negativní dopady našeho působení, aby pochopily její důležitost, ale i zranitelnost.

Děti se velmi těžce učí bez hmotných podkladů a vlastních zkušeností. Bez vlastních prožitků se budou jen velmi mlhavě orientovat v učivu zprostředkovaném písmem nebo řečí. Nebudou mít reálnou základnu a vše pro ně bude pouze v teoretické rovině (Strejčková, 1998). Dítě potřebuje ke správnému a zdravému rozvoji venkovní pobyt. Nevyzpytatelnost přírody, terénu, počasí, toto všechno je obrovské množství podnětů, které se dítě musí naučit číst. A jak je známo, děti se nejlépe učí, když si vše mohou na vlastní kůži „ohmatat“ (Hederer, 1994). Bez kontaktu s přírodou děti nemají představu o zákonech přírody. Bojí se dotknout rostlin i malých tvorů, dokonce neví, jak se mají obléknout. Nemají zkušenosti. S pobytem v přírodě jejich strach mizí a jsou mnohem vnímavější (Krajhanzl, 2005).

2.5 Životní styly spjaté s přírodou

Následující část této práce se bude zabývat životními styly, resp. subkulturami, které jsou závislé na přírodě. Kromě známých hnutí (např. tramping) budou popsány i méně známé subkultury, např. living history, bushcraft apod.

2.5.1 Living history

Doslovný překlad angl. *living history* zní „žijící historie“. Cílem je docílit co nejpřesnější rekonstrukce (oživení) života v minulosti (už od pravěku). Jde o prolnutí duchovní a hmotné kultury určitých lidí v určitém místě a času a následné prezentování v celku (Moravcová, 2007). Nejedná se o přímou rekonstrukci historické události, ale určitého období, potažmo života v dané epoše. Sekundárním cílem je předvádění takto „oživené historie“ návštěvníkům z řad laické společnosti. A nakonec v neposlední řadě musí být především uspokojení účinkující (Moravcová, 2007).

Pozor na záměnu living history s experimentální archeologií (viz níže kap. 2.5.8) a historickým šermem. Living history je mnohem komplexnější záležitostí, která je nadřazená experimentální archeologii i historickému šermu (Plch, 1981). Nerekonstruuje pouze bitvy, ale hlavně všední život. Zpravidla se podílí na ožívování a samotnému praktikování řemesel (činění kůží, šperkařství, pečení, vaření, stavebnictví

atd.), zkrátka všech aktivit, které daný člověk v dané lokaci a čase mohl dělat. Například v extrémních případech si tento člověk vypěstuje a do posledního bodu zpracuje len na lněné plátno, ze kterého si ručně ušije oděv podle dochovaných stříhů. Tato činnost vyžaduje velkou spoustu času a vědomostí. Postupně se z toho stává životní styl (Moravcová, 2007).

Není výjimkou potkat v této komunitě různorodé profese, např. učitele, doktory, studenty nebo dělníky, a to ve všech věkových kategoriích. Rodiny s malými dětmi nejsou na takových událostech také žádnou výjimkou.

Living history staví na třech základních myšlenkách, z větší části podobné těm trampským (viz dále kap 2.5.5). Prvním je přátelství. Na tomto myšlenkovém pilíři staví většina subkultur, neboť jsme tvorové společenští. Další myšlenkou je kladný vztah k přírodě. Třetí myšlenkou je samotný vztah k historii a našim předkům. Bez tohoto myšlenkového pilíře bychom byly v podstatě pouze jakýsi poddruh trampů (Tilbury, 2012).

Na české scéně se objevuje spousta historických skupin. Lidé se nejčastěji centralizují do skupin kolem větších měst, kde sídlí nejvíce členů. Za nejvýznamnější české skupiny rekonstruuující raný středověk považujeme skupiny Skjalborg (www.skjaldborg.cz), Vanir (www.vanir.cz) a Marobud (www.marobud.cz). Living history je rozšířený i celosvětově. Z mezinárodních skupin stojí za zmínění Trondheim Vikinglag (Norsko, www.trondheimvikinglag.com), Wulfheodenas (UK, www.wulfheodenas.com), Bukowy Las (Polsko, www.bukowlas.blogspot.cz), Belaja Rys' (Ruská federace, www.whitelynx.ru) nebo Silver Wolf (Ruská federace, www.silverwolf.ru).

Pro příklad je zde uvedena skupina Marobud (Obr.1). Tato skupina vznikla v roce 2007 a od té doby se neustále zlepšuje ve znovuoživení Norského dvora z 10. století. Čítá bez mála třicet lidí a stále roste. Na rozdíl od většiny ostatních skupin jsou členové roztroušeni po celé České republice a pár členů je i mezinárodních (www.marobud.cz, 2015, on line).

Marodbud se účastní mnohá historických akcí, které se většinou konají v téměř nedotčené přírodě. Staví si stanový tábor se všemi náležitostmi, šetrně k přírodě, ale pokud možno co nejvíce dobově. Spí na kožešinách, vaří na ohni, představují různá řemesla, debatují o novinkách ve výzkumu, dělí se o zkušenosti z prací a výrobních

postupů. Často se vydávají na výpravy, kde přímo testují odolnost proti chladu a vlhkosti dobově vyráběné výbavy a oblečení z přírodních materiálů a užívají si blízkost přírody (www.marobud.cz, 2015, on line).

Členové skupiny se snaží co nejreálněji připodobnit tehdejšímu člověku. Velký důraz kladou na testování a následné rozumové rozebrání zrekonstruované výbavy. Musí se přizpůsobit počasí a příběhu, který se zrovna daného víkendu týká. Dělají rozdíl mezi válečným táborovým ležením, obchodní výpravou nebo trvale obydlenými budovami. Od toho se samozřejmě odvíjí množství výbavy, oblečení a dalšího potřebného náčiní. Za svou existenci, i přes nízký průměrný věk členů oproti jiným skupinám, hodnověrně zrekonstruovali spoustu typů a druhů oblečení z dobově věrných materiálů, zbraní, zbrojí, truhlic, šperků, bot, nožů nebo věcí denní potřeby. Mimo jiné sami píší články a doplňují vlastní internetovou stránku. Mnohokrát také přednášeli na základních a středních školách a mají za sebou i křest knihy a filmové zkušenosti (www.marobud.cz, 2015, on line).

Jako nedůležitější úkol do budoucna považují stále v tomto úsilí pokračovat a zaměřit se více na duchovní stránku věci, která se občas ztrácí ve víru povinností, zaměstnání a dalších aktivit. Dále také střádat vědomosti a všechny možné dostupné materiály a podklady (www.marobud.cz, 2015, on line).

Obr.1: Část skupiny Marobud na zimní výpravě (nahore) (převzato z www.marobud.cz, 2015, on line), v boji (uprostřed) (převzato z www.marobud.cz, 2016b, on line) a jejich typický tábor s ukázkou řemesla (dole) (převzato z www.marobud.cz, 2016a, on line)

2.5.2 Larp

Zkratka Larp vychází z ang. názvu „*live action role-playing game*“. Larp se začíná objevovat v Čechách na začátku 90. let 20. st. Jedná se o hraní rolí ve volné přírodě. Nelze to připodobnit přímo k divadlu, protože zde nebývají přítomni žádní diváci, a „herci“ hrají sami pro sebe. Tato hra je současně drama, vyprávění příběhu a psychologická projekce do své konkrétní ztvárňované postavy. Bývá pečlivě připravená včetně kostýmů. Hráči dostanou za úkol zahrát a vcítit se do svých postav. Nejsou to jen role fiktivní, ale i historické. Pokouší se co nejlépe napodobit dané vlastnosti a snažit se dosáhnout pro danou postavu daného cíle. Každá postava má svůj vzorec chování, hlášky, kostým a další atributy. Většinou se jedná o fantasy postavy, někdy předurčené určitým tématem (např. Pán prstenů, Warcraft nebo Raný středověk) (Obr.2). Už jen při tomto nastínění je zcela jasné, že hlavní funkcí této hry je utéct ze všedního světa. Hra je určená především pro mladší lidi, kteří spolu následně komunikují přes své postavy, vyměňují si věci, obchodují nebo válčí. Předvádějí divadelní výkon s tím rozdílem, že hrají sami pro sebe a pro spoluhráče (Edwards, 2001).

Larp obvykle probíhá ve volné přírodě, ale v poslední době se přesouvá i do zastavěných prostor, a to zejména Larp s post-apokalyptickým příběhem (Edwards, 2001).

Obr.2: Typičtí představitelé fantasy Larpu (převzato z www.wikipedia.org, 2016b, on line)

2.5.3 Indiáni

Historie

Do přelomu 19. a 20. století se o indiánech mluvilo jako o divoších a primitivních lidech. Tento pohled se ovšem postupně změnil s literaturou Karla Maye, J. O. Coopera a dalších. Postupně v očích veřejnosti ustoupila představa o primitivních divoších a nastoupil obraz uzurpovaného, ale i přesto pokorného a velice morálního člověka, který se stal opakem opilých vojáků. Tato romantická představa usadila spoustě lidem v Čechách touhu napodobit indiány, popř. kovboje nebo trapery. Vznikl tak mýtus ušlechtilého divocha a první české týpí bylo postaveno M. Seifertem v roce 1913 (Budil, 1995).

V meziválečném období díky pracím antropologa A. Hrdličky, v poválečném období díky cestovatelce M. Holzbachové a lingvistům Č. Loukotkovi a Z. Salzmanovi, v ještě pozdější době zásluhou populárních prací amerikanistů M. Stingla a V. Šolce se vědomosti veřejnosti neustále zvětšují, i když jsou většinové představy hlavně díky naivním filmům s P. Bricem či G. Mitičem hodně zkreslené (Švára a Mráz, 2016).

První setkání československých indiánů proběhlo v roce 1980. Ve stejném roce vznikl v Praze kmen Bílý Wampum (ze slova indiánského kmene Algonkinů to znamená „bílá motouzy“ – náhrdelník z perleťových korálek), který se velmi inspiroval Lakoty (příslušníci severoamerického indiánského národa). V roce 1989 padl komunistický režim a lidé se po 40 letech mohli oficiálně sdružovat. V lednu 1990 vzniká občanské sdružení Indian Corral Westerners International (www.indiancorral.cz), které začalo pořádat každoročně několik akcí. Jedno z největších setkání československých indiánů proběhlo v roce 1992, které navštívila i kanadská televize a natočili dokument „Touha být indiánem“. Se svými 44 týpí to bylo v té době největší tábořiště (Švára a Mráz, 2016).

V roce 1993 došlo k názorové krizi a některé skupiny se osamostatnily a jiné úplně skončily. Roku 2005 se konal první pow-wow (jedna z živoucích tradic indiánských národů, kde je základem tanec a zpěv) v České republice pod širým nebem. O tři roky později se na Moravě konal první mezinárodní sjezd zájemců o indiánskou kulturu. V létě roku 2012 se uskutečnilo druhé táboření v osadě Hamiltony u Vyškova

(Obr.3). Táboření se tehdy zúčastnily dvě stovky lidí a dvanáct koní. Rok na to se Indian Corral Westerners International stává kmotrem dvou bizoních mláďat v pražské ZOO (Švára a Mráz, 2016).

Obr.3: Letní tábor sdružení Indian Corral Westerners International (převzato z Švára a Mráz, 2016)

Subkultura

Čeští indiáni vznikali v návaznosti na v Čechách velmi rozšířený tramping. Stejně jako u většiny specializovaných subkultur, je i u této těžké pro laika oddělit opravdové „indiány“ od „napodobovatelů“ indiánské kultury. Mnoho lidí se dnes zajímá o indiánskou spiritualitu, často se ale jedná o amatérskou, často pouze uměle vytvořenou, interpretaci představy o indiánech. Opravdoví euroindiáni se zajímají jak o materiální, tak i o duchovní a sociální kulturu tehdejších obyvatel Severní Ameriky. Dále také vyrábějí repliky oblečení, zbraní a věcí denního užití, které používají při společném táboření a rekonstrukci života indiánů. Podobně jako u living history, jde o co nepřesnější napodobení jejich života, klade se velký důraz na autentičnost. Také několikrát do roka táboří. Z pravidla to vypadá následovně. V pátek se sjede většina lidí a postaví na louce přibližně 10-20 týpí. Často vyrábějí tyče až na místě, protože vzhledem k velikosti týpí není možné pro běžné účastníky tyče převážet. Téměř hned po příjezdu je nutné vyhledat organizátora a domluvit se s ním, kam je možné postavit stan, kde jsou toalety a pitná voda, a od kdy je vyhlášena „stylovka“ (u living history se říká „kostýmová povinnost“), tedy čas, po kterém už musejí být všichni převlečení za

indiány. Hlavní částí programu je pow-wow. Od roku 1996 Indian Corral pořádá velké pow-wow v moderním stylu. Oproti táboření, kde je stanovená hranice rok 1890, pow-wow v moderním stylu reflektuje přítomnost. India Corral se inspirovali v Americe a Kanadě. Jde zjednodušeně řečeno o rokování bez kostýmů na témata aktuální, často v duchovním stylu (Švára a Mráz, 2016).

Euroindiáni a jejich podobnost na living history

Euroindiáni, podobně jako členové living history, se snaží o maximální nápodobu tehdejšího života indiánů Severní Ameriky. A to včetně vaření v bachoru, rozdělováním ohně třecí metodou a podobně. Přesto nelze tyto dvě skupiny úplně sloučit. Euroindiáni kladou obrovský důraz na mystiku a duchovní stránku života, což pro living history není typické (www.livinghistory.cz, 2015, on line).

2.5.4 Woodcraft

Historie

Woodcraft (původem z americké angličtiny – zálesácká dovednost) vznikl ve spojených státech v roce 1902 jako organizace pod názvem Woodcraft Indians. Zakladatelem byl E. T. Seton. V Anglii o pár let později v roce 1908 vznikla organizace Boy Scouts, založená plukovníkem R. Baden-Powellem. Ten se inspiroval svou vojenskou zkušeností, kterou následně promítl do skautské organizace, pro kterou byly typické vojenské prvky (Břečka, 1999).

V Čechách a na Moravě (tehdejším Rakousku-Uhersku), se začal woodcraft spolu se skautingem objevovat od roku 1911 (Břečka, 1999). Následně bylo možné sledovat začátky woodcraft hnutí u nás. Profesor A. B. Svojsík v roce 1911 založil první skautskou družinu z žáků žižkovské reálky. Dalším průkopníkem byl profesor fyziky M. Seifert, který založil se studenty „Kroužek přátel přírody“ na gymnáziu v Berouně, ze kterého v roce 1913 vznikl první woodcraft kmen „Děti Živeny“ (Břečka, 1999). Na základě idejí E.T.Setona uspořádali stejného roku v Lochovicích první letní tábor. Proběhlo zde mnoho aktivit, včetně tradiční výroby luků a šípů. Mimo jiné zde ušili a postavili první české týpí (Klimánek a Kožíšek, 1995).

Dalším podobně experimentujícím pedagogem byl profesor Jan Hořejší, který v roce 1912 pořádal měsíční tábor u Rokycan. Ve stejném roce založil spolek „Psohlavci“ (Klimánek a Kožíšek, 1995). O tři roky později proběhl na Zbirožském zámku sněm, na kterém vznikla první woodcraftovská organizace Obec Psohlavců, čítající přibližně 400 členů. Ti se velmi inspirovali jak Baden-Powellem, tak i E. T. Setonem, ale přirozeně se museli přizpůsobit českým poměrům. Každopádně byl kladen obrovský důraz na pobyt v přírodě. Během první světové války se většina zájmových hnutí rozpadla nebo pozastavila svou činnost. Po válce se uvažovalo o spojení Psohlavců se skauty, ale nedošlo k tomu (Klimánek a Kožíšek, 1995).

Mezi roky 1918 a 1923 vznikaly rozpory o idejích hnutí, a proto se počet Psohlavců různil vlivem přicházejících a odcházejících skupin (Klimánek a Kožíšek, 1995).

V listopadu roku 1921 proběhl v Berouně sněm, na kterém se přijaly stanovy a kniha M. Seiferta „Přírodou a životem k čistému lidství“ byla uznána jako zákoník Obce Psohlavců. K nim se následně přidala slovenská skupina Horních chlapců. Dohromady se pak hlásili jako členové Woodcraft League of America (WLA) (Klimánek a Kožíšek, 1995).

Od Obce Psohlavců se v roce 1922 oddělilo několik kmenů a založilo Zálesáckou ligu československou (Woodcraft League of Czechoslovakia) s náčelníkem M. Seifertem, první řádnou woodcraft organizaci v Evropě, kterou E. T. Seton prohlásil jako sesterskou organizaci WLA. Rok poté proběhla velká změna na sněmu v Berouně, kdy vznikl nový název „Liga lesní moudrosti“ (www.ligalesnimoudrosti.cz, 2013, on line), anglicky The Woodcraft League of Czechoslovakia (dále LLM). V této době se začaly projevovat dvě rozdílné ideje, a to naprosto apolitická, tedy původní idea, a politizující ovlivněná myšlenkou šířícího se socialismu a myšlenkami J. G. Hargravea. Kvůli převaze politické ideje dochází v LLM ke krizi a následně je vedoucí M. Seifert vyloučen z komunity (Klimánek a Kožíšek, 1995; Pecha, 2007).

Miloš Seifert roku 1925 založil novou organizaci, tentokrát pod jménem „Liga pro výchovu přírodou - moudrost lesa“ (dále LPVP). Následně začali vydávat časopis s názvem „Moudrost lesa“ a pořádali tábory v Nízkých Tatrách. Tamní místo Walden se stal duchovním centrem woodcraftu. O Waldenu se také mluví jako o "waldenské škole

– vysoké škole woodcraftu". Tato „škola“ uznává E. T. Setona jako nejvyšší autoritu woodcraftu. Roku 1945 táboření ve Waldenu končí (Klimánek a Kožíšek, 1995).

Roku 1936 navštívil E. T. Seton Prahu. Jeho návštěva byla velkým impulsem pro český woodcraft. Následující roky byly velmi nepříznivé. Během druhé světové války byla většina organizací zakázána. M. Seifert umírá v roce 1941. V letech 1948-1951 se vlády ujímá KSČ. Ta následně opět zrušila všechny organizace (Klimánek a Kožíšek, 1995).

V roce 1949 byl založen „Československý svaz mládeže“ (dále ČSM) a ostatní organizace byly rozpuštěny a jejich majetek padl do rukou ČSM (Břečka, 1999).

Léta 1951-1965 pod nadvládou komunistického režimu nebyla pro tyto organizace příznivá. Knihy všech hlavních představitelů woodcraftu byly zakázané. Woodcraft ale nezmizel a dále se předával například ve výchově nebo různými cestami pod záštitou legálních turistických spolků. Po roce 1965 se povedlo vybudovat středisko Psohlavců, kterým se podařilo vydobýt si základnu pro svou organizaci. Měli vlastní kostýmy i stanovy. V roce 1970 vyšel Seifertův překlad Setonovy knihy „Kniha lesní moudrosti“ a v roce 1990 „Svitek březové kůry“. V reakci na to vzniklo několik nových kmenů, například Tuscarora, Netnokwa, Mawaden. Dále vznikl a začal vycházet nový časopis Wampum Neskenonu (Klimánek a Kožíšek, 1995).

V listopadu roku 1989 proběhla sametová revoluce, která nastolila demokracii. Tím mohly začít přípravy na obnovení LLM. To se stalo 2. 6. 1990 a náčelníkem byl zvolen Martin Kupka alias Logan (Klimánek a Kožíšek, 1995).

Dnes je u nás největší woodcraft organizací Liga lesní moudrosti (www.ligalesnimoudrosti.cz, 2013, on line).

2.5.5 Tramping

Historie

Tramping se na našem území začíná objevovat už před 1. světovou válkou (Altman, 2000). Jedná se o československý unikát, vzniklý pod západním vlivem. Vzorem byl woodcraft, který založil E. T. Seton na začátku 20. st. v Americe (viz výše), ale velmi záhy se trampové oddělují. Nelíbil se jim autoritářský a vojenský systém Antonína B. Svojsíka. Základní idea ale zůstává společná všem hnutím, což je návrat a

pobyt lidí k přírodě (Hurikán, 1990). Tehdy se jim neříkalo trampové ale „divocí skauti“ (www.wikipedia.cz, 2016a, on line).

Pro trampy byla typická tábořiště. Mezi prvními vzniklo v roce 1914 trampské tábořiště nedaleko Štěchovic. V roce 1931 pod taktovkou českého zemského prezidenta Huga Kubáta vznikla vyhláška proti trampingu, která zakazovala táboření nesezdaným pářům. Následný protest vedl k jejímu zrušení (Špringl, 2013). Během 2. světové války byl trampingu pod vlivem zákazu shromažďování a rozdělování ohně téměř vymýcen. Někteří trampové byli v odboji. Příkladem je Bob Hurikán, který vedl Trampskou Partyzánskou zimní brigádu (Altman, 2000). Tramping byl velmi nepohodlný pro komunismus, který tvrdě postihoval a páchal násilnosti pod záštitou Veřejné bezpečnosti (Knižák, 2011). Změna přišla v 60. letech. Vznikala nová tábořiště a začal se vydávat časopis Tramp (Altman, 2000).

Subkultura

Názor, že je trampingu zapomenuté hnutí, není úplně mylný. Problémem je především nedostatek nových členů, a také fakt, že v současné době je velký výběr outdoorových aktivit a koníčků obecně, že jen málo kdo si vzpomene na „zastaralý“ trampingu. I tak je možné dnes vyhledat mladé lidi, kteří se k trampu hlásí. V naší historii je to jeden z mála nám vlastních „vynálezů“. Jde především o rekreaci v přírodě, útěk před všedním životem, městem nebo politikou (Pokorná, 2013).

Staří trampové se velmi inspirovali divokým západem. To se projevilo v „kovbojské módě“ (Hurikán, 1990). Následně se ozvala „kanadská móda“, která byla typická flanelovou košilí. Po 2. světové válce se mezi trampy objevuje vojenská výstroj (Špringl, 2013). Dnes nosí oblečení přírodních barev, často také vojenského původu. Nocují jen pod plachtou nebo pod „širákem“, popř. ve srubech nebo jeskyních. Dříve si psali papírové deníky, dnes píší webové stránky. Přispívali do časopisů a tvořili tak vlastní hmotnou kulturu. Typická jsou „camrátká“, která vytvářejí malováním na kousky dřeva. Slouží jako upomínky na sešlosti a akce (Pohunek a Janeček, 2013).

Trampové se neradi podřizují pravidlům odívání nebo chování. Chovají se podle svého a usilují hlavně o příjemný čas strávený s přáteli v přírodě, kde zpívají písně, které jsou jedním ze základů trampingu (Špringl, 2013).

Jejich častým „přirozeným nepřítelem“ (právem či neprávem) jsou ochránci přírody. Ve Chráněných krajinných oblastech a Národních parcích fungují pravidla, která tramping a jakoukoliv formu táboření nepodporují. Výjimkou jsou nouzová nocoviště, tedy tzv. bivakování. Nemluvě o tom, že rozdělávání ohně, které nepochybně patří k trampské tradici, je povoleno pouze v minimální vzdálenosti 50 m od lesa (Vítková, 2011).

2.5.6 Bushcraft

Bushcraft se považuje za nové a moderní odvětví woodcraftu, ale nezaměřuje se na americké indiány. Jeho hlavní myšlenkou je pobyt v přírodě a techniky přežití (tzv. *survival*). Lze říci, že navazuje na klasický tramping, jen není příliš spjat s určitým místem (tradiční tábořiště). Lze ho provozovat za určitých podmínek kdekoli a v jakémkoli počasí. Z bushcraftu se rychle stal životní styl typický svým zálesáckým oblečením a výbavou. Charakteristické je pro něj hlavně vojenské oblečení, multifunkční vychtávky, taktické svítilny, zbraně, velké sekací nože, hořčiková křesadla, bivakování, kuksy (multifunkční hrnek ze speciálního dřeva) aj. Nelze říci, co je „povinnou výbavou“, každý bushcrafter chodí jinak oblečený a nosí jiné předměty. Některým stačí jen dobré boty a nůž, jiní si s sebou berou „půlku domácnosti“. Stále ale zůstává stejná podstata, která spojuje všechny vypsane subkultury, a to je láska a úcta k přírodě (www.blog.raymears.com, 2016, on line).

Jako příklad celosvětově uznávaného bushcraftera můžeme považovat Reye Mearse (Obr.4 vlevo), který velmi účinně využívá své historické vědomosti a znalosti technik používaných pro přežití a pobyt v přírodě (www.blog.raymears.com, 2016, on line).

Z českých bushcrafterů lze jmenovat např. Milana Matějku (Obr.4 vpravo) (www.uzivanivprirode.eu, 2016, on line). Svým rozumným přístupem mě velmi oslovil, a proto jsem s ním udělal rozhovor, abych se o bushcraftu dozvěděl více (viz kap.3.6.2).

Obr.4: Představitelé bushcraftu - Rey Mears (vlevo) (převzato z www.blog.raymears.com, 2016, on line) a Milan Matějka (vpravo) (převzato z www.uzivanivprirode.eu, 2016, on line)

2.5.7 Reenactment

V návaznosti na podobná témata je nutné objasnit Reenacting (z angl. rekonstruování). Pro laika je lehce zaměnitelný s living history, ale není tomu tak. Living history se zabývá životem v historii a opírá se při tom o archeologické vykopávky a nálezy. Je to snaha o co největší napodobení tehdejšího života, kdy se člověk ve své největší snaze stane člověkem ze ztvárňované doby a lokality. Living history je také o obrovském množství aktivit, znalostí a dovedností (od všech možných řemesel až po boj). Zatímco při reenactingu se z aktéra stává přímo určitá osoba, kterou hraje. Disponuje obrovským množstvím podkladů a dochovaných dokumentů (například vojenské kodexy, kde je přesně popsána výstrojná a výzbrojná povinnost, zápisy bitev, mapy, v muzeích uložené uniformy a zbraně). Dále se zaměřuje i na doby novější, lehce doložitelné spisy, často ještě se zachovalými rekvizitami. Navíc se ve většině případů jedná o rekonstrukci přímo dané události, a proto je často spojen s pietním aktem. Pobyt v přírodě zde nehraje významnou roli, protože v mladších dobách už takovou úlohu příroda neměla, zvláště pak v dobách po průmyslové revoluci (www.wiki.larpy.cz, 2015, on line; Procházka, 2013).

2.5.8 Experimentální archeologie

Experimentální archeologie je metodou archeologie, která zahrnuje různé způsoby, přístupy a techniky výzkumu, které experimentálně testují hypotézy založené na základě informací z archeologického nálezu (Ingersoll a spol, 1977).

Při experimentální rekonstrukci například oděvu nebo stavby, je nezbytně nutné vycházet z mnoha zdrojů, především z etnologie, dostupné ikonografie a obecně historie. Experimentální archeologové musí mít stále na paměti míru možností, zručnosti a používané materiály tehdejších lidí. Hlavním úskalím této metody je fakt, že ke stejnému výsledku vede zpravidla více cest (Hartvich, 2011).

Lidé v minulosti byli více spjati s přírodou. Nebyla pro ně pouze estetickou a rekreační záležitostí. Byla to „matka živitelka“, která jim poskytovala zdroje potravy, materiálu, ale i nebezpečí, takže ji bylo vždy nutné mít v úctě. Proto experimenty probíhají skoro vždy v přírodě (Hartvich, 2011).

Jedním z prvních experimentů provedl archeolog A. A. Rhode (Hamburk, 1682 – 1724), který vytvořil repliku pazourkové sekery (Obr.5). Z toho lze vyčíst, že hlavním produktem této metody jsou repliky. Dalšími podobnými experimentátory byli např. švédský zoolog a etnograf Sven Nilsson (17878 – 1883), anglický archeolog a etnolog John Lubbock (1834 – 1913) nebo anglický archeolog John Evans (1823 – 1908) (Malina, 2009). Z českých průkopníků lze připomenout Eduarda Štorcha, který ve své pedagogické kariéře usiloval o změnu ve výuce a chtěl prosadit omezení pouhé faktografie ve výuce dějepisu. Prosazoval pobyt dětí v přírodě jako formu školy (Hartvich, 2011).

Obr.5: Rekonstrukce pazourkové sekery (převzato z Zítka, 2016)

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl práce a stanovené hypotézy

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit celkový vztah lidí k přírodě, porovnání mladší a starší generace, srovnání na základě velikosti bydliště v závislosti na počtu obyvatel nebo rozdílného chování lidí majících sedavé zaměstnání. Dalším cílem bylo lépe proniknout do tematiky vybraných typů životního stylu prostřednictvím bližších rozhovorů s lidmi zabývající se konkrétní vybranou oblastí.

Mezi výzkumné hypotézy patří:

- H1 Dotazované děti do 18 let (včetně) mají horší vztah k přírodě než dotazovaní dospělí nad 18 let a tráví v přírodě méně času.
- H2 Lidé bydlící ve velkých městech chodí do přírody častěji než lidé bydlící v menších městech.
- H3 Lidé mající sedavé zaměstnání chodí do přírody častěji než lidé pracující v terénu.
- H4 Předpokládám, že respondenti do 18 let včetně třídí odpad více než jejich rodiče a prarodiče.
- H5 Skautingu a Trampingu se dnes věnuje méně než 15 % dotazovaných a více než 25 % jejich rodičů.
- H6 Předpokládám, že 80 % dotazovaných bude považovat zájmy jakou součástí svého životního stylu.

3.2 Metody výzkumného šetření

Sběr dat byl realizován prostřednictvím dotazníků (Příloha I) a rozhovorů s konkrétními osobami (kap.3.6). Dotazníkové šetření je kvantitativní metoda, při které se vyhodnocují získaná data od respondentů. Celý průzkum byl anonymní a nezávislý na lokalitě respondenta v rámci České republiky.

Ve znění dotazníku byl kladen důraz na srozumitelnost otázek. Otázky byly uzavřené, ale u některých byla také otevřená možnost „Jiné“, která má přiblížit problematiku výzkumných otázek.

Kromě dotazníkového šetření byly také uskutečněny 4 rozhovory s vybranými osobami provozující významně činnost spjatou s přírodou (living history, bushcraft, woodcraft a indiáni). Byl zjišťován např. jejich vztah k přírodě jakožto plnohodnotný životní styl, jeho zkušenosti s dětmi v souladu s vedením k přírodě atd. Rozhovory přibližují zmíněnou problematiku, což umožňuje lépe poznat a charakterizovat lidi, zabývající se daným oborem, a nabízí hlubší nahlédnutí do této tematiky.

3.3 Průběh dotazníkového šetření a charakteristika respondentů

Dotazníkové šetření proběhlo prostřednictvím internetu. Nejprve byl vytvořen dotazník v on-line podobě (Survio, 2016, on line), který byl dále distribuován např. učiteli po školách nebo pomocí sociálních sítí.

Jako první byly respondentovi položeny 4 základní otázky (věk, pohlaví, vzdělání a velikost bydliště v závislosti na počtu obyvatel) pro zjištění obecné charakteristiky respondentů. Dalších 16 otázek bylo položeno s cílem objasnit stanovené hypotézy týkající se lidí a jejich vztahu k přírodě, ekologii a aktivit v přírodě.

Na začátku dotazníku je mé představení a poučení účastníků průzkumu o účelu tohoto šetření, správném vyplňování dotazníků, počtu otázek a o přibližném čas trvání.

Jak jsi dělal šetření, Poučení respondentů, účel dotazníku, zkoumaný časový interval Dotazníkového šetření se zúčastnilo 212 respondentů ve věku od 11 do 80 let, z toho 124 žen a 88 mužů.

3.4 Vyhodnocení dotazníků

Základní otázky

Celkem se dotazníkového šetření účastnilo 212 osob. Z toho 88 mužů a 124 žen (Tab.I) ve věkovém rozpětí 11 až 80 let (Graf 1) nezávisle na regionu České republiky. Dále bylo ze základních údajů zjišťováno nejvyšší dosažené vzdělání (Tab.II) a velikost bydliště v závislosti na počtu obyvatel (Tab.III).

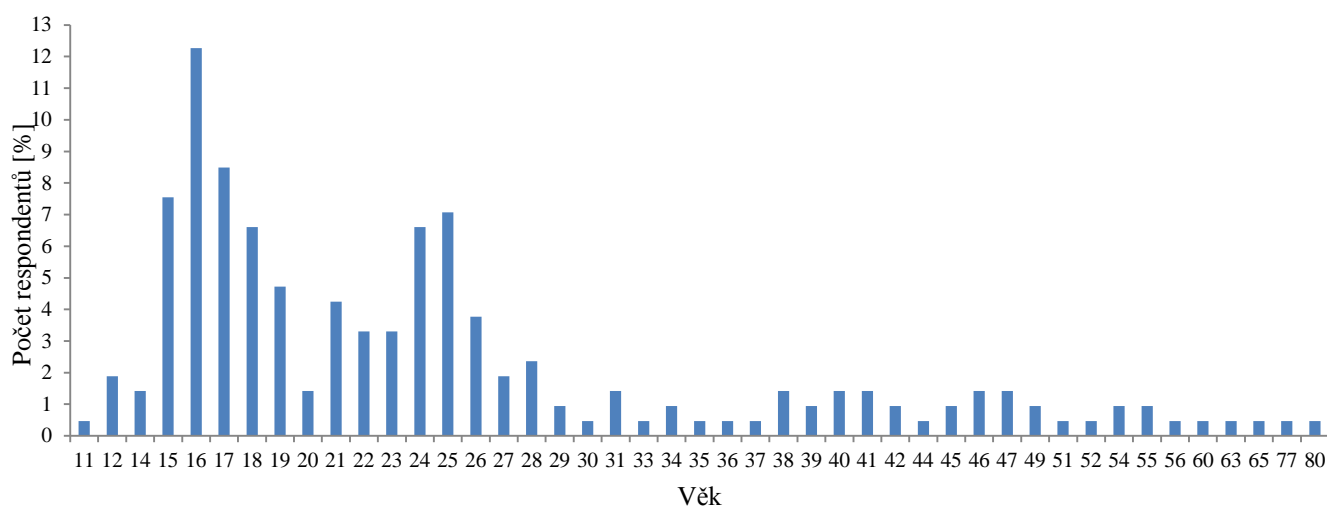
Nejvíce dotazovaných bylo ve věku 16 let, a to 26, což odpovídá 12,3 % z celkového počtu 212 respondentů (Graf 1).

Největší počet respondentů má vzdělání střední s maturitou (68, což odpovídá 32,1 %), dále pak základní (60 ~ 28,3 %) nebo vysokoškolské (56 ~ 26,4 %) (Tab.II).

Jako poslední základní otázka byla velikost bydliště respondenta podle počtu obyvatel, kde 69 z 212 respondentů bydlí v obci s počtem obyvatel 1000 – 10 000 (Tab.III).

Tab.I: Zastoupení mužů a žen v rámci dotazníkového šetření

Pohlaví	Počet	Počet [%]
Muži	88	41,5
Ženy	124	58,5
Celkem	212	100

Graf 1: Procentuální věkové zastoupení dotazovaných respondentů

Tab.II: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet	Počet [%]
Bez vzdělání	22	10,4
Základní	60	28,3
Vyučen	5	2,4
Střední s maturitou	68	32,1
Vyšší odborné	1	0,5
Vysokoškolské	56	26,4
Celkem	212	100

Tab.III: Velikost bydliště dotazovaných respondentů v závislosti na počtu obyvatel

Velikost bydliště (podle počtu obyvatel)	Počet	Počet [%]
méně než 1000	35	16,5
1000 - 10 000	69	32,5
10 000 - 30 000	61	28,8
30 000 - 100 000	14	6,6
100 000 a více	33	15,6
Celkem	212	100

Výzkumné otázky

Celkem bylo v dotazníkovém šetření 16 výzkumných otázek. V závislosti na stanovených hypotézách byly tyto otázky vztaženy na věkové kategorie respondentů do 18 let (včetně) a od 19 let (Tab.IV), na velikost bydliště respondentů podle počtu obyvatel (Tab.III), kde byla zvolena malá obec do 30 000 obyvatel včetně a velká obec od 30 000 obyvatel (Tab.V).

Tab.IV: Rozdělení dotazovaných respondentů podle hraničního věku 18 let

Věk	Počet	Počet [%]
do 18 let (včetně)	82	38,7
19 let a více	130	61,3
Celkem	212	100

Tab.V: Velikost obce podle počtu obyvatel

Velikost bydliště (podle počtu obyvatel)	Počet	Počet [%]
Menší obec (do 30 000 včetně)	165	77,8
Větší obec (od 30 000)	47	22,2
Celkem	212	100

Výzkumná otázka č.1: Kterými zájmy se zabýváte?

Tato první otázka byla zaměřena hlavně na bližší poznání respondenta, co se jeho zálib týče. Klíčová byla možnost „Příroda (zájmy spjaté s přírodou)“ (Tab.VI). Tato možnost byla dále vztažena na věkové kategorie (Tab.VII), velikost bydliště podle počtu obyvatel (Tab.VIII) a na typ zaměstnání respondenta (Tab.IX). Z celkového počtu 212 má 134 (63,2 %) respondentů za zálibu přírodu a zájmy s ní spjaté (Tab.VI).

Pod možností „Jiné“ se dále objevovaly četba (27x), hudba (18x), umění (15x), historie (9x), řemeslo (5x), tanec (5x), historický šerm (4x), kamarádi (4x), kutilství (4x) nebo living history (3x) a další.

Bylo zjištěno, že přírodu a zájmy s ní spjaté mají více v oblibě lidé věkové kategorie nad 19 let (69,2 % z celkového počtu 130 (Tab.IV) téže věkové kategorie) (Tab.VII), lidé žijící ve městech s počtem obyvatel nad 30 000 (68,1 % z celkového počtu 47 (Tab.V) téže kategorie velikosti bydliště) (Tab.VIII) a studenti (90,6 % z celkového počtu 77 (Tab.XIV) téže kategorie typu zaměstnání).

Tab.VI: Zájmy respondentů a jejich procentuální zastoupení z celkového počtu 212 respondentů

Kterými zájmy se zabýváte?	Počet	Počet [% z 212]
Příroda (zájmy spjaté s přírodou)	134	63,2
Turistika	101	47,6
Sport	124	58,5
Počítač (hry, internet)	91	42,9
Jiné	109	51,4

Tab.VII: Počet respondentů a jejich procento získané z celkového množství respondentů v dané věkové kategorii (z Tab.IV), kteří mají zájmy spjaté s přírodou

Příroda (zájmy spjaté s přírodou)	Počet	Počet [%]
do 18 let (včetně)	44	53,7
19 let a více	90	69,2
Celkem	134	

Tab.VIII: Počet respondentů a jejich procento získané z celkového množství respondentů v dané kategorii velikosti bydliště podle počtu obyvatel (z Tab.V), kteří mají zájmy spjaté s přírodou

Příroda (zájmy spjaté s přírodou)	Počet	Počet [%]
do 30 000 (včetně)	102	61,8
nad 30 000	32	68,1
Celkem	134	

Tab.IX: Počet respondentů a jejich procento získané z celkového množství respondentů v kategoriích sedavého zaměstnání či studia (dále z Tab.XIV), kteří mají zájmy spjaté s přírodou

Příroda (zájmy spjaté s přírodou)	Počet	Počet [%]
Ano	30	56,6
Ne	24	45,3
Nevím	2	3,8
Spíše ano	20	37,7
Spíše ne	10	18,9
Studuji	48	90,6
Celkem	134	

Výzkumná otázka č.2: Kolik času těmto zájmům věnujete?

Druhá výzkumná otázka zjišťovala čas, který dotazovaný stráví provozováním svých zájmů uvedených v 1. výzkumné otázce. Většina respondentů (44,3 %) tráví svými zájmy pár hodin denně (Tab.X).

Tab.X: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu 212 respondentů při zjišťování času stráveného provozováním zájmů uvedených v 1. výzkumné otázce

Kolik času těmto zájmům věnujete?	Počet	Počet [%]
Skoro celý den	31	14,6
Pár hodin denně	94	44,3
Pár hodin týdně	83	39,2
Pár hodin měsíčně	4	1,9
Celkem	212	100

Výzkumná otázka č.3: Považujete své zájmy jako součást svého životního stylu?

Dále bylo předmětem zájmu, jestli účastník výzkumu vnímá svoje zájmy jako součást svého životního stylu. Drtivá většina dotazovaných (89,2 %) odpověděla, že ano (Tab. XI).

Tab.XI: Počet a procento respondentů při odpovědi, zda považují své zájmy jako součást svého životního stylu

Považujete své zájmy jako součást svého životního stylu?	Počet	Počet [%]
Ano	189	89,2
Ne	9	4,2
Nevím	14	6,6
Celkem	212	100

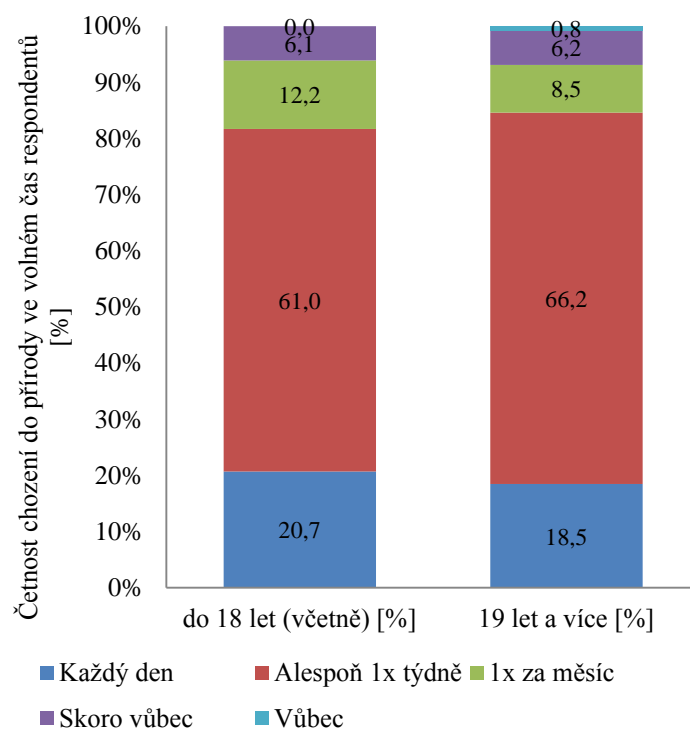
Výzkumná otázka č.4: Jak často chodíte ve volném čase do přírody?

Další otázkou bylo, kolik svého volného času respondenti stráví v přírodě. Jedná se o jednu z hlavních výzkumných otázek, která byla vztažena na věkovou kategorii (Graf 2), velikost bydliště (Graf 3) a typu zaměstnání respondentů (Graf 4).

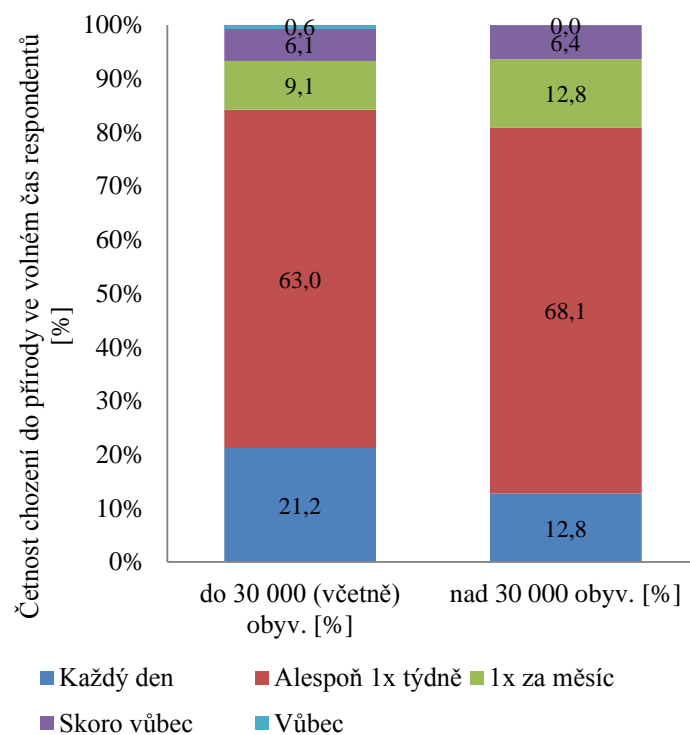
136 (64,2 %) dotazovaných chodí do přírody ve svém volném čase alespoň 1x týdně (Tab.XII), což je většina respondentů nezávisle na věkové kategorii (Graf 2), velikosti bydliště (Graf 3) nebo typu zaměstnání (Graf 4).

Tab.XII: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu respondentů 212 v otázce četnosti chůze do přírody ve svém volném čase

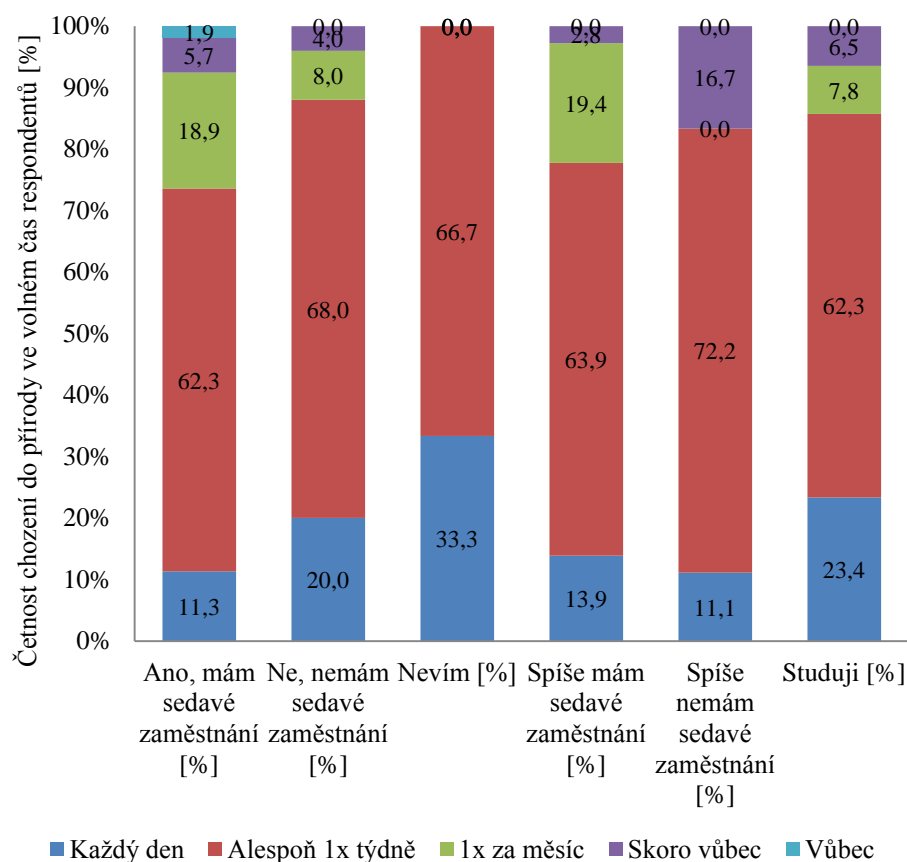
Jak často chodíte ve volném čase do přírody?	Počet	Počet [%]
Každý den	41	19,3
Alespoň 1x týdně	136	64,2
1x za měsíc	21	9,9
Skoro vůbec	13	6,1
Vůbec	1	0,5
Celkem	212	100

Graf 2: Četnost chůze do přírody ve svém volném čase v závislosti na věkové kategorii respondentů (do 18 let včetně a od 19 let)

Graf 3: Četnost chůze do přírody ve svém volném čase v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel (do 30 000 včetně a nad 30 000)

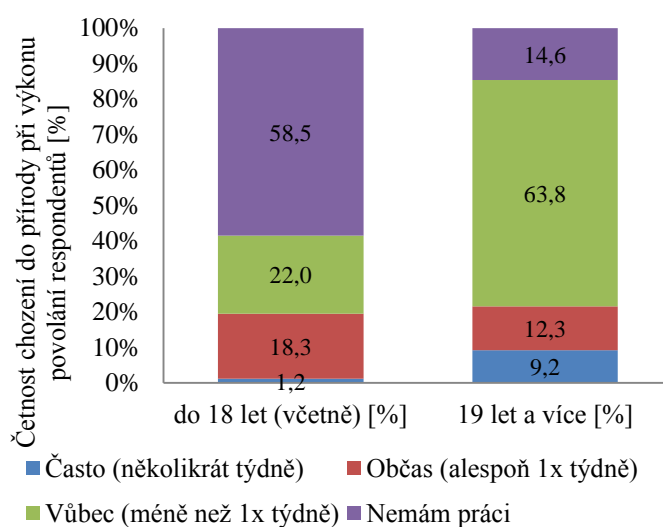
Graf 4: Četnost chování do přírody ve svém volném čase v závislosti na typu zaměstnání respondentů (student, spíše sedavé, sedavé, spíše ne sedavé, ne sedavé)

Výzkumná otázka č.5: Během výkonu vašeho povolání se pohybujete v přírodě?

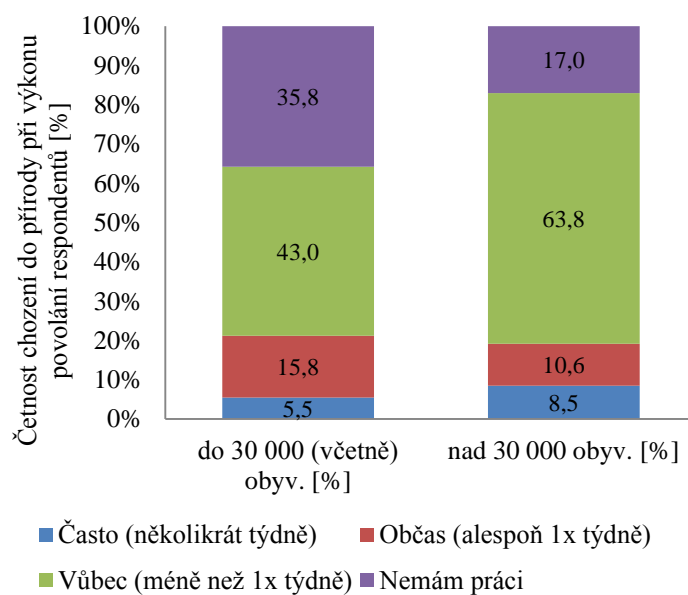
Stejně tak jako předešlá otázka byl i tato směřována na čas strávený v přírodě. Jen se jednalo o čas strávený v přírodě během výkonu povolání. Ukázalo se, že většina povolání respondentů neumožňuje pohyb v přírodě, což je patrné v Tab.XIII, kde 47,6 % účastníků výzkumu se vůbec nepohybuje v přírodě během výkonu povolání nebo z Grafu 6 a 7. Výjimku tvoří Graf 5, kde většina lidí do 18 let (včetně) nemá práci, tudíž nemohou odpovědět na tuto otázku.

Tab.XIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu respondentů 212 v otázce četnosti chůze do přírody při výkonu povolání

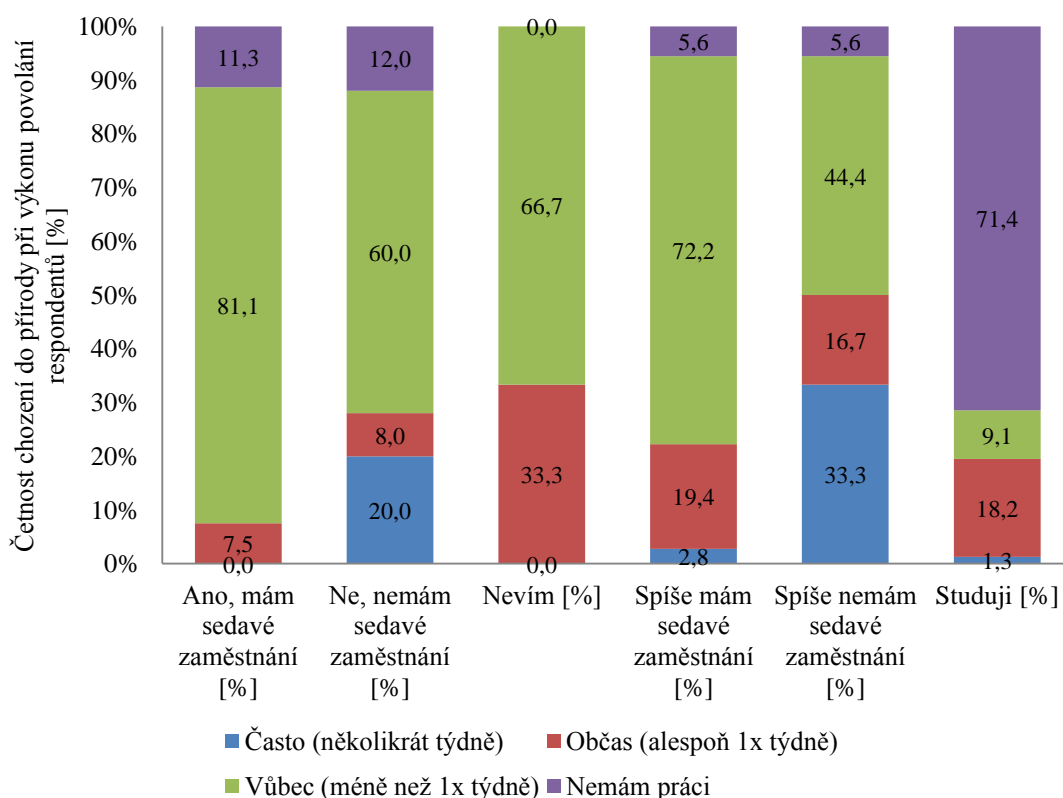
Během výkonu vašeho povolání se pohybujete v přírodě?	Počet	Počet [%]
Často (několikrát týdně)	13	6,1
Občas (alespoň 1x týdně)	31	14,6
Vůbec (méně než 1x týdně)	101	47,6
Nemám práci	67	31,6
Celkem	212	100

Graf 5: Četnost chůze do přírody při výkonu povolání v závislosti na věkové kategorii respondentů (do 18 let včetně a od 19 let)

Graf 6: Četnost chůze do přírody při výkonu povolání v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel (do 30 000 včetně a nad 30 000)

Graf 7: Četnost chůze do přírody při výkonu povolání v závislosti na typu zaměstnání respondentů (student, spíše sedavé, sedavé, spíše ne sedavé, ne sedavé)

Výzkumná otázka č.6:   Vaše práce je spíše sedavá a kancelářská?

Šestá výzkumná otázka zkoumá typ zaměstnání respondenta, jestli se jedná o sedavé zaměstnání či nikoliv (Tab.XIV). Tato otázka je výchozím parametrem při potvrzování hypotéz. Nejvíce zúčastněných pracujících má sedavé zaměstnání (25 % odpovědělo ano a 17 % spíše ano). Mezi respondenty se také vyskytli studenti (36,3 %).

Tab.XIV: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu respondentů 212 v otázce na typ zaměstnání (sedavé či nikoliv)

Vaše práce je spíše sedavá a kancelářská?	Počet	Počet [%]
Ano	53	25,0
Ne	25	11,8
Nevím	3	1,4
Spíše ano	36	17,0
Spíše ne	18	8,5
Studuji	77	36,3
Celkem	212	100

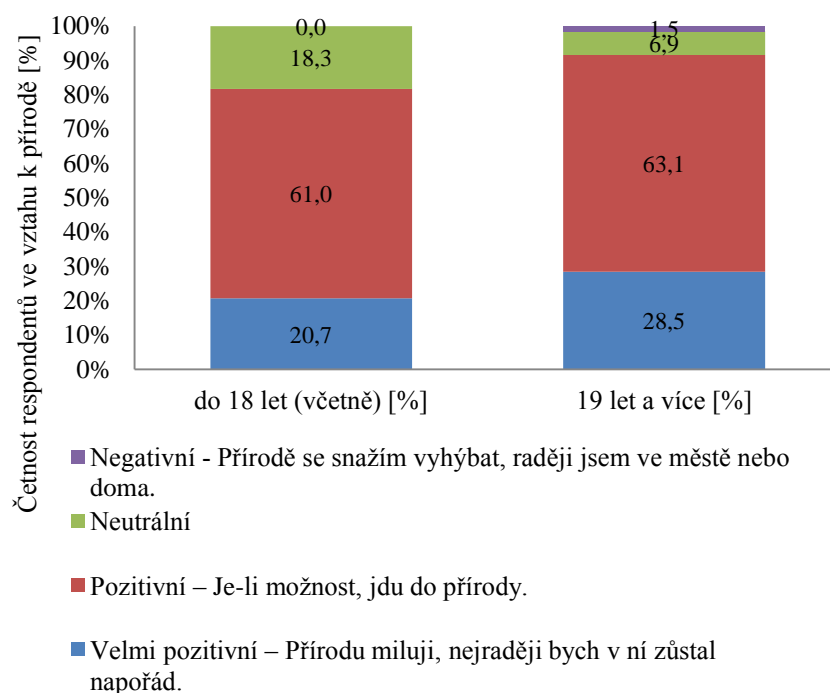
Výzkumná otázka č.7:   Jaký je váš vztah k přírodě?

Tato výzkumná otázka zjišťovala obecný vztah respondentů k přírodě. Nejvíce respondentů má pozitivní vztah k přírodě (z Tab.XV je to 62,3 %), přičemž nezávisí ani na věkové kategorii (Graf 8), velikosti bydliště (Graf 9), či typu zaměstnání (Graf 10).

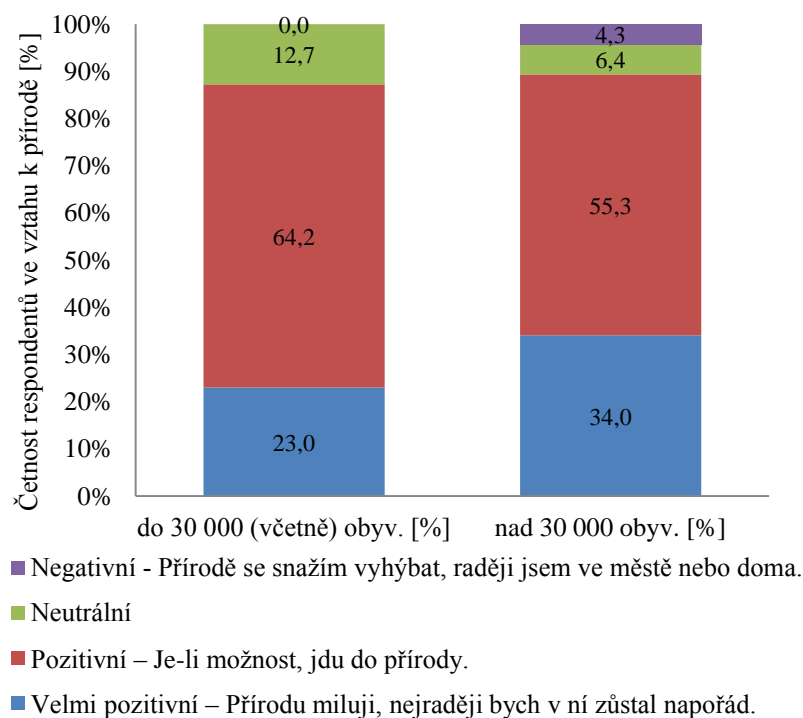
Tab.XV: Vztah respondentů k přírodě, jejich počet a procento z celkového množství 212 respondentů

Jaký je váš vztah k přírodě?	Počet	Počet [%]
Velmi pozitivní – Přírodu miluji, nejraději bych v ní zůstal napořád.	54	25,5
Pozitivní – Je-li možnost, jdu do přírody.	132	62,3
Neutrální	24	11,3
Negativní - Přírodě se snažím vyhýbat, raději jsem ve městě nebo doma.	2	0,9
Celkem	212	100

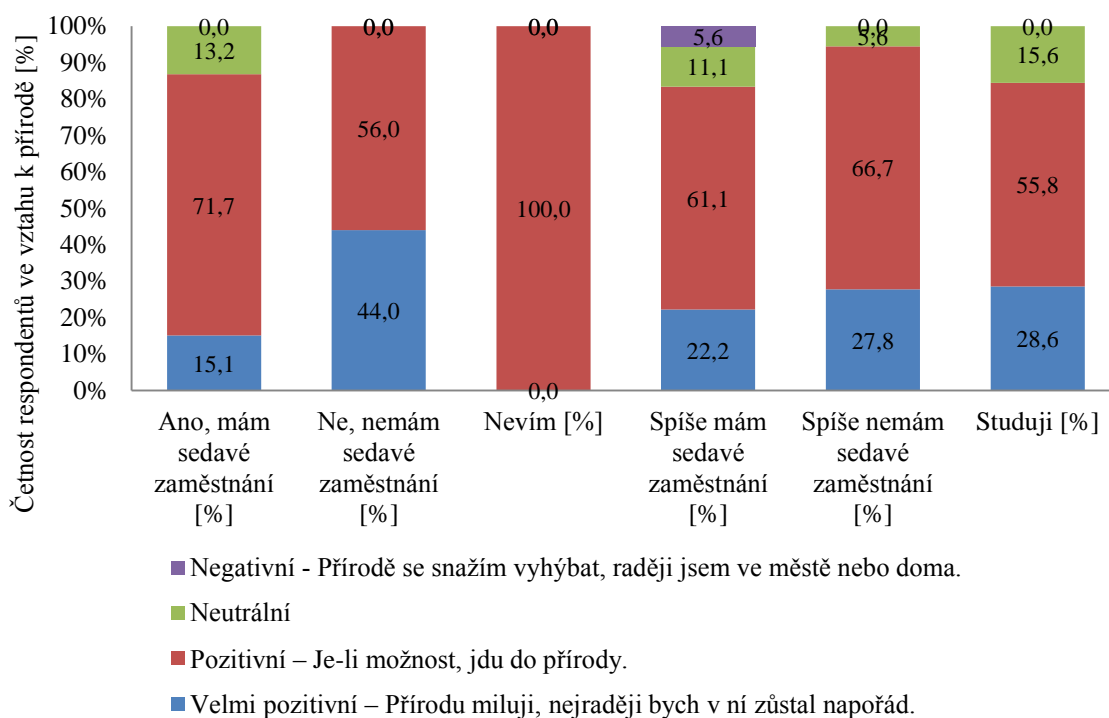

Graf 8: Vztah respondentů k přírodě v závislosti na věkové kategorii respondentů (do 18 let včetně a od 19 let)

Graf 9: Vztah respondentů k přírodě v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel (do 30 000 včetně a nad 30 000)

Graf 10: Vztah respondentů k přírodě v závislosti na typu zaměstnání respondentů (student, spíše sedavé, sedavé, spíše ne sedavé, ne sedavé)

Výzkumná otázka č.8: Myslíte si, že má smysl chránit přírodu?

Další výzkumná otázka byla uzavřená typu ano/ne/nevím, která měla prověřit, jestli si respondenti myslí, že má smysl chránit přírodu. Drtivá většina z nich odpověděla „Ano“ nezávisle na věkové kategorii, velikosti bydliště nebo typu zaměstnání (Tab.XVI, Tab.XVII, Tab.XVIII, Tab.XIX).

Tab.XVI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství 212 a jejich názor na ochranu přírody

Myslíte si, že má smysl chránit přírodu?	Počet	Počet [%]
Ano	207	97,6
Ne	2	0,9
Nevím	3	1,4
Celkem	212	100

Tab.XVII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii a jejich názor na ochranu přírody

Myslíte si, že má smysl chránit přírodu?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Ano	98,8	96,9
Ne	0,0	1,5
Nevím	1,2	1,5

Tab.XVIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné kategorie velikosti bydliště (z Tab.V) v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel a jejich názor na ochranu přírody

Myslíte si, že má smysl chránit přírodu?	do 30 000 (včetně) [%]	nad 30 000 [%]
Ano	98,2	95,7
Ne	0,6	2,1
Nevím	1,2	2,1

Tab.XIX: Procentuální zastoupení respondentů z celkového množství respondentů stejného typu zaměstnání (z Tab.XIV) v závislosti na typu zaměstnání a jejich názor na ochranu přírody

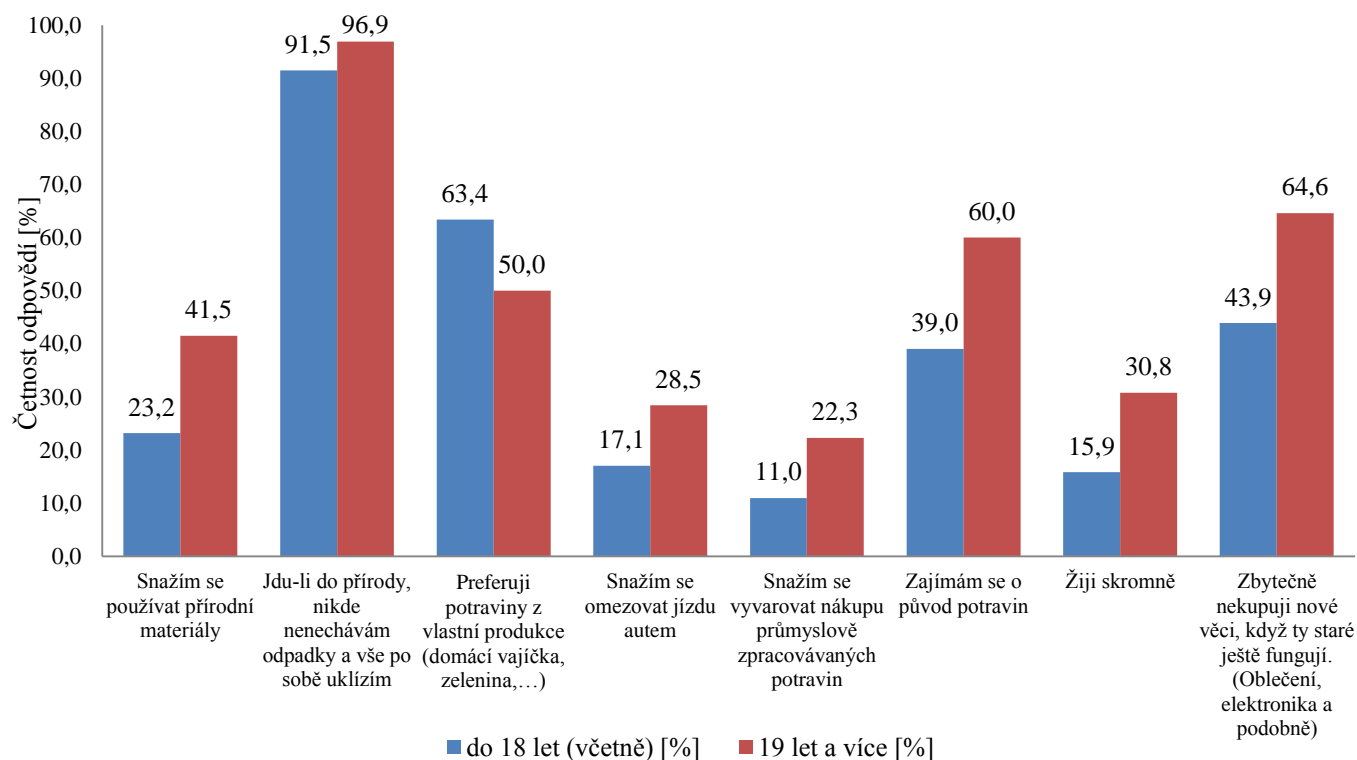
Myslíte si, že má smysl chránit přírodu?	Ano, mám sedavé zaměstnání [%]	Ne, nemám sedavé zaměstnání [%]	Nevím [%]	Spíše mám sedavé zaměstnání [%]	Spíše nemám sedavé zaměstnání [%]	Studuji [%]
Ano	96,2	96,0	100,0	97,2	100,0	98,7
Ne	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3
Nevím	1,9	4,0	0,0	2,8	0,0	0,0

Výzkumná otázka č.9: **Zaškrtněte, co sami děláte (všechny možnosti):**

Devátá otázka se zajímala o činnosti, které respondenti dělají, aby se chovali co nejvíce ekologicky. Nejvíce respondentů (201 z 212 celkových) nenechává po sobě odpadky v přírodě (Tab.XX). Graf 11 ukazuje četnost těchto činností v závislosti na věkové kategorii, kde nejvíce respondentů z obou kategorií (91,5 % od 18 let včetně a 96,9 % od 19 let) také nenechává po sobě odpadky v přírodě.

Tab.XX: Počet respondentů a jejich procentuální část z celkového počtu respondentů 212, kteří dělají činnosti uvedené v následující tabulce

Zaškrtněte, co sami děláte (všechny možnosti):	Počet	Počet [% z 212]
Snažím se používat přírodní materiály	73	34,4
Jdu-li do přírody, nikde nenechávám odpadky a vše po sobě uklízím	201	94,8
Preferuji potraviny z vlastní produkce (domácí vajíčka, zelenina,...)	117	55,2
Snažím se omezovat jízdu autem	51	24,1
Snažím se vyvarovat nákupu průmyslově zpracovávaných potravin	38	17,9
Zajímám se o původ potravin	110	51,9
Žiji skromně	53	25,0
Zbytečně nekupuji nové věci, když ty staré ještě fungují. (Oblečení, elektronika a podobně)	120	56,6

Graf 11: Četnost odpovědí v procentech respondentů, kteří dělají činnost uvedenou v grafu

Výzkumná otázka č.10: Třídíte a recyklujete odpad?

Desátá výzkumná otázka je zaměřena na typickou otázku při ochraně přírody, jestli třídí odpad. Absolutní většina (92,9 %) dotazovaných respondentů odpad třídí (Tab.XXI), a to nezávisle na věkové kategorii (Tab.XXII), i když u lidí od 19 let je podíl respondentů, kteří třídí odpad o 5 % méně než u lidí do 18 let.

Tab.XXI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad

Třídíte a recyklujete odpad?	Počet	Počet [%]
Ano	197	92,9
Ne	15	7,1
Celkem	212	100

Tab.XXII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad

Třídíte a recyklujete odpad?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Ano	96,3	91,5
Ne	3,7	8,5

Výzkumná otázka č.11: Vaši rodiče odpad třídí/třídili?

Tato otázka navazuje na tu předešlou, jen se ptám, jestli třídí i rodiče respondentů. Většina odpověděla, že ano (84,4 %, Tab.XXIII). V závislosti na věkové kategorii je 15,4 % rozdíl mezi rodiči respondentů do 18 let a od 19 let (Tab.XXIV).

Tab.XXIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad rodiče respondentů

Vaši rodiče odpad třídí/třídili?	Počet	Počet [%]
Ano	179	84,4
Ne	25	11,8
Nevím	8	3,8
Celkem	212	100

Tab.XXIV: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad rodiče respondentů

Vaši rodiče odpad třídí?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Ano	93,9	78,5
Ne	4,9	16,2
Nevím	1,2	5,4

Výzkumná otázka č.12: Některí z vašich prarodičů odpad třídí/třídili?

Tato otázka taktéž navazuje na 10. Otázku s tím rozdílem, že se zjišťuje, jestli prarodiče respondentů třídí odpad. Pouhých 56,1 % respondentů odpovědělo „ano“ (Tab.XXV). V závislosti na věkové kategorii 70,7 % respondentů do 18 let (včetně) odpovědělo, že jejich prarodiče odpad třídí. Oproti tomu pouze 46,9 % respondentů od 19 let odpovědělo taktéž (Tab.XXVI).

Tab.XXV: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad prarodiče respondentů

Některí z vašich prarodičů odpad třídí/třídili?	Počet	Počet [%]
Ano	119	56,1
Ne	41	19,3
Nevím	52	24,5
Celkem	212	100

Tab.XXVI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad prarodiče respondentů

Některí z Vašich prarodičů odpad třídí/třídili?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Ano	70,7	46,9
Ne	12,2	23,8
Nevím	17,1	29,2

Výzkumná otázka č.13: Věnujete se skautingu nebo trampingu?

Poslední okruh otázek se zabývá skautingem a trampingu. Z této otázky vyplynulo, že jen 19,3 % respondentů se věnuje skautingu nebo trampingu (Tab.XXVII), ať už se jedná o lidi do 18 let nebo od 19 let (Tab.XXVIII).

Tab.XXVII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jestli se věnují skautingu nebo trampingu

Věnujete se skautingu nebo trampingu?	Počet	Počet [%]
Ano	41	19,3
Ne	171	80,7
Celkem	212	100

Tab.XXVIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jestli se věnují skautingu nebo trampingu

Věnujete se skautingu, nebo trampingu?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Ano	17,1	20,8
Ne	82,9	79,2

Výzkumná otázka č.14: Byl (je) někdo z vašich rodičů skaut nebo tramp?

Tato otázka navazuje na předešlou, akorát jsou středem zájmu rodiče respondentů. 21,7 % dotazovaných odpovědělo, že jejich rodiče jsou/bývali skautem nebo trampem (Tab.XXIX). Při porovnání věkových kategorií se odpověď „Ano“ liší jen o necelé 4 % (Tab.XXX).

Tab.XXIX: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jestli se rodiče respondentů věnují skautingu nebo trampingu

Byl (je) někdo z vašich rodičů skaut nebo tramp?	Počet	Počet [%]
Ano	46	21,7
Ne	135	63,7
Nevím	31	14,6
Celkem	212	100

Tab.XXX: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jestli se rodiče respondentů věnují skautingu nebo trampingu

Byl (je) někdo z vašich rodičů skaut nebo tramp?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Ano	19,5	23,1
Ne	59,8	66,2
Nevím	20,7	10,8

Výzkumná otázka č.15: Jaký máte názor na trampingu?

Předposlední otázka zjišťovala obecný zájem dotazovaných o trampingu. Většina (58,5 %) odpověděla, že jí trampingu nevadí, není proti tomu (Tab.XXXI). Taktéž většina odpověděla v závislosti na věkové kategorii (Tab.XXXII).

Tab.XXXI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jaký mají názor na trampingu

Jaký máte názor na trampingu?	Počet	Počet [%]
Zajímá mě to, přijde mi to jako dobrý způsob trávení volného času.	54	25,5
Nezajímá mě to.	31	14,6
Nejsem proti tomu, nevadí mi.	124	58,5
Jsem proti, vadí mi to	0	0,0
Podle mě je trampingu zastaralý, proto mě nezajímá.	3	1,4
Celkem	212	100

Tab.XXXII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jaký mají názor na trampingu

Jaký máte názor na trampingu?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Zajímá mě to, přijde mi to jako dobrý způsob trávení volného času.	15,9	31,5
Nezajímá mě to.	20,7	10,8
Nejsem proti tomu, nevadí mi.	62,2	56,2
Jsem proti, vadí mi to.	0,0	0,0
Podle mě je trampingu zastaralý, proto mě nezajímá.	1,2	1,5

Výzkumná otázka č.16: Jaký máte názor na skauting?

Poslední otázka zkoumá obecný zájem dotazovaných o skauting. O skauting se zajímá 25 % dotazovaných (Tab.XXXIII). Ve věkové kategorii do 18 let zájem projevuje 146 % a od 19 let 31,5 % dotazovaných (Tab.XXXIV).

Tab.XXXIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jaký mají názor na skauting

Jaký máte názor na skauting?	Počet	Počet [%]
Zajímá mě to, přijde mi to jako dobrý způsob trávení volného času.	53	25,0
Nezajímá mě to.	30	14,2
Nejsem proti tomu, nevadí mi.	125	59,0
Jsem proti, vadí mi to	1	0,5
Podle mě je skauting zastaralý, proto mě nezajímá.	3	1,4
Celkem	212	100

Tab.XXXIV: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jaký mají názor na skauting

Jaký máte názor na skauting?	do 18 let (včetně) [%]	19 let a více [%]
Zajímá mě to, přijde mi to jako dobrý způsob trávení volného času.	14,6	31,5
Nezajímá mě to.	14,6	13,8
Nejsem proti tomu, nevadí mi.	67,1	53,8
Jsem proti, vadí mi to.	0,0	0,8
Podle mě je skauting zastaralý, proto mě nezajímá.	3,7	0,0

3.5 Vyhodnocení hypotéz

- **H1 Dotazované děti do 18 let (včetně) mají horší vztah k přírodě než dotazovaní dospělí nad 18 let a tráví v přírodě méně času.**

Tato hypotéza byla ověřována pomocí výzkumných otázek 1, 4, 5, 7, 8 a 9. Nelze jednoznačně určit, zda byla hypotéza potvrzena. Hypotézu potvrzují výzkumné otázky 1, 7 a 9.

Z výzkumné otázky č. 1 lze určit, že celkem 134 (tj. 63,2 %) respondentů z celkového množství 212 má za zálibu přírodu a aktivity s ní spjaté (Tab.VI). Při rozdělení do věkových kategorií jednoznačně vyplývá, že respondenti do 18 let (včetně) mají v zálibě přírodu a s ní spojené aktivity (53,7 %) oproti respondentům od 19 let (69,2 %) (Tab.VII).

Na otázku č. 4, jak často ve volném čase chodí respondenti do přírody, odpovídaly děti do 18 let (včetně) skoro totožně jako dospělí od 19 let. 64,2 % odpovědí z obou věkových kategorií byly, že do přírody chodí alespoň 1x týdně (Tab.XII). Taktéž z Grafu 2 jsou výsledky četnosti chození do přírody v obou věkových kategoriích téměř totožné.

Výsledky z otázky č. 7 vyplývá, že subjektivní vztah respondentů k přírodě je lepší u věkové skupiny od 19 let, kdy na otázku „jaký máte vztah k přírodě“ odpovědělo 28 % „Velmi pozitivní“ a 63,1 % „Pozitivní“. Zatímco u mladší věkové skupiny do 18 let (včetně) byly čísla nižší („Velmi pozitivní“ 20,7 %, „Pozitivní“ 61,0 %) (Graf 8).

Z výsledků z otázky č. 8 můžeme dále vyčíst, že 97,6 % dotazovaných si myslí, že má smysl chránit přírodu (Tab.XVI). Zbytek si myslí, že ne nebo neví. Při rozdělení respondentů podle věku vzniknou téměř nulové rozdíly (Tab.XVII).

Ke vztahu k přírodě nezpochybnitelně patří i způsoby, jak přírodu chránit. V otázce č. 9 byly respondenti dotazovány na ekologické aktivity. Po sečtení „hlasů“ je možné říct, že respondenti do 18 let (včetně) nejvíce hlasovali pro „Jdu-li do přírody, nikde nenechávám odpadky...“ a „Preferuji potraviny z vlastní výroby...“. Respondenti od 19 let taky hlasovali nejvíce pro „Jdu-li do přírody, nikde nenechávám odpadky...“, ale dále hlasovali pro „Zbytečně nekupuji nové věci...“, „Zajímám se o původ potravin“ (Graf 11). Z výsledků lze obecně usoudit (po součtu všech hlasů v obou věkových

skupinách), že respondenti od 19 let projevují více ekologických aktivit, než mladší generace.

▪ **H2 Lidé bydlící ve velkých městech chodí do přírody častěji než lidé bydlící v menších městech.**

Druhá hypotéza byla ověřována otázkami č. 1, 4, 5, 7 a 8.

Hypotéza byla prokázána pouze v otázkách č. 1 a 7.

Z 1. výzkumné otázky bylo nejprve opět zjišťováno, kolik respondentů má v zálibě přírodu a aktivity s ní spjaté. Z této otázky můžeme také usoudit, že se zálibou roste i četnost návštěvnosti přírody. Celkem 63,2 % všech respondentů má v zájmech přírodu (Tab.VI). Z Tab.VIII lze vyčíst, že přírodu má v zájmech celkem 61,8 % respondentů bydlících v menších městech (do 30 000 obyv.) a 68,1 % respondentů bydlících ve větších městech (nad 30 000 obyv.) (Tab.VIII). Tyto výsledky potvrzují hypotézu, že do přírody chodí více lidé bydlící ve větších městech.

Při rozdělení velkých měst hranicí 30 000 obyvatel z odpovědí na otázku číslo 4 vyplývá, že respondenti bydlící v obcích s menším počtem obyvatel (do 30 000 včetně) chodí do přírody častěji (21,2 % dotazovaných chodí do přírody každý den) než respondenti z měst větších (do 30 000 obyv.) (12,8 % dotazovaných chodí do přírody každý den) (Graf 3).

Před použitím výsledků z otázky č. 5 bylo nutné z vyhodnocování pro tuto hypotézu vyřadit nepracující respondenty. Po vyřazení a přepočítání procent bylo zjištěno, že 24,6 % respondentů z menších měst (do 30 000 obyv. vč.) se pohybuje v přírodě během výkonu povolání občas a 8,6 % respondentů často. 12,8 % respondentů bydlících ve městech větších než 30 000 obyv. chodí do přírody pracovně občas a 10,2 % často (Graf 6). Zde se hypotéza nepotvrzuje.

Z otázky č. 7 můžeme usoudit, že respondenti bydlící ve větších městech od 30 000 obyv. mají lehce pozitivnější vztah k přírodě než respondenti z menších měst do 30 000 obyv. (Graf 9). Z těchto výsledků můžeme opět usoudit, že respondenti z větších měst chodí častěji do přírody.

97,6 % (otázka č. 8) všech respondentů si myslí, že má smysl ji chránit (Tab.XVI) a to i v případě rozdělení podle velikosti bydliště (98,2 % respondentů bydlících

v obcích do 30 000 obyv. a 95,7 % respondentů bydlících v obcích nad 30 000 obyv.) (Tab.XVIII).

▪ **H3 Lidé mající sedavé zaměstnání chodí do přírody častěji než lidé pracující v terénu.**

Třetí hypotéza byla zkoumána v otázkách č. 1, 4, 5, 7 a 8.

Tato hypotéza byla vyvrácena.

Z Tab.IX u 1. výzkumné otázky lze vyčíst, že více mají přírodu v zálibách lidé mající sedavé zaměstnání než lidé nemající sedavé zaměstnání. Tudíž lidé mající sedavé zaměstnání pravděpodobně chodí do přírody častěji, což se ale nepotvrzuje v dalších výzkumných otázkách (viz dále).

Po vynechání odpovědi nevím vyplynulo, že lidé mající sedavé zaměstnání chodí do přírody ve svém volném čase méně než lidé nemající sedavé zaměstnání (Graf 4), což hypotézu vyvrací.

V případě otázky č. 5 bylo zjištěno, že lidé mající sedavé zaměstnání, do přírody pracovně nechodí a lidé nemající sedavé zaměstnání často do přírody pracovně chodí (Graf 7).

U otázky č. 7 bylo zjištěno, že lidé mající sedavé zaměstnání nemají tak dobrý vztah k přírodě jako lidé pracující v terén (Graf 10).

Z otázky č. 8 nevyplývá nic podstatného pro tuto hypotézu, protože všichni dotazovaní bez rozdílu typu práce si myslí, že má smysl chránit přírodu (Tab XIX).

▪ **H4 Předpokládám, že respondenti do 18 let včetně třídí odpad více než jejich rodiče a prarodiče.**

Tato hypotéza se potvrdila.

Respondentů do 18 let (včetně), kteří recyklují, je 96,3 % (Tab.XXII). Z odpovědí na otázku č. 10 jasně vyplývá, že 92,9 % všech respondentů odpad třídí (Tab. XXI). Při bližším prozkoumání vyplynulo, že respondentů do 18 let (včetně), kteří třídí odpad, je o 5 % více než starších respondentů (Tab XXII).

Z vyhodnocených odpovědí na otázky č. 11 a 12 si lze povšimnout, že mezi staršími lidmi se třídění odpadu vyskytuje méně. Po vyřazení odpovědí „nevím“ na otázku č. 11 a 12 vyplývá, že odpad třídí 87,7 % rodičů respondentů, z toho 95 % u

respondentů do 18 let (včetně) a 83 % u rodičů respondentů od 19 let a 74,3 % prarodičů, z čehož 85,3 % u respondentů do 18 let (včetně) a 66,2 % u respondentů od 19 let (Tab XXIII, Tab XXIV, Tab XXV a Tab XXVI).

▪ **H5 Skautingu a Trampingu se dnes věnuje méně než 15 % dotazovaných a více než 25 % jejich rodičů.**

Tato hypotéza se potvrdila pouze částečně.

Na otázku č. 13 odpovědělo 19,3 % respondentů, že se věnuje skautingu nebo trampingu (Tab.XXVII). Z toho ve věkové kategorii do 18 let (včetně) 17,1 % odpovědí bylo kladných. U respondentů od 19 let bylo kladných odpovědí 20,8 % (Tab XXVIII). Rodiče respondentů se skautingu a trampingu věnují nebo věnovali ve 25,4 % případech (otázka č. 14, Tab XXIX). Z toho vyplývá, že trampingu a skautingu je záležitost starších generací. Z výsledků otázek č. 15 a 16 si můžeme povšimnout, že názory na trampingu a skautingu se téměř neliší (Tab XXXII a Tab XXXIII).

▪ **H6 Předpokládám, že 80 % dotazovaných bude považovat zájmy jakou součást svého životního stylu.**

Hypotéza se jednoznačně potvrdila. Posbírané kladné odpovědi na otázku č. 3 jasně říkají, že 95,5 % respondentů považuje zájmy jako součást svého životního stylu (Tab XI).

3.6 Rozhovory

Na základě tématu práce byly vybrány 4 osoby, se kterými byl uskutečněn rozhovor o zmiňované problematice.

O living history a svému vztahu k přírodě se vyjádřil Ladislav Tomič (viz. kap. 3.6.1), proslulý svou rekonstrukcí velkomoravského dvora Curia Vítkov (dřív zvaný též jako Wothanburg) nedaleko Horního Vítkova na Liberecku.

Dalším respondentem byl vybrán Milan Matějka (viz. kap. 3.6.2), který se v současné době věnuje buscraftu a provozuje webové stránky a youtube kanál, kde se dělí o své letité zkušenosti s pobytem v přírodě a bushcraftovým vybavením.

Třetí rozhovor byl proveden s Bohuslavem Švárou (viz. kap. 3.6.3), který se dlouhodobě zabývá kmenem Šajemů a v současné době působí jako náčelník Indian Coral.

Poslední rozhovor byl uskutečněn s Petrem Vilhelmem (viz. kap. 3.6.4), který působí v organizaci Liga lesní moudrosti.

3.6.1 Rozhovor s Ladislavem Tomičem (alias Wothanem)

Ladislav Tomič, také známý pod přezdívkou Wothan, se zabývá living history. Mezi členy této komunity je uznávaná autorita. Rekonstruuje dobu římskou, kde působí jako milites tribuni angusticlavii (nižší tribun, „důstojník“), je brnř a provozuje obchod s kroužkovými košilemi (středověká zbroj skládaná z nýťovaných kroužků). Jeho hlavním projektem je velkomoravský dvůr z druhé poloviny 12. a počátku 13. století Curia Vítkov (dřív zvaný též jako Wothanburg; www.curiavitkov.cz, 2015, on line) nedaleko Horního Vítkova na Liberecku, který začal vznikat roku 1999 a pořád se vyvíjí.

Kdy a jak jste se začal věnovat living history?

„V podstatě to úzce souvisí s projektem Curia Vítkov (dříve Wothanburg) – takže někdy v letech 1998-99 s tím, že teprve v následujících letech pořádně vykrystalizovalo co a jak vlastně chceme dělat a kam směřovat.“

Co je podle vás podstata living history, můžete se pokusit ji charakterizovat?

„V zásadě to plyne už z toho názvu – snaha o „oživování historie“, z mého pohledu jde hlavně o dějiny každodennosti, protože to asi charakterizuje i náš život více než epické dějinné momenty. Lidé po mne často chtějí vytyčení jasných limitů, co ještě není living history a co už je, ale takhle na to podle mne odpovědět vůbec nejde. Z mého pohledu (a podotýkám, že si nedělám patent na to, že jde o ten jediný a správný) jde spíše o cestu, jakousi filosofii či způsob jak přistupovat k rekonstrukci hmotné či nehmotné kultury našich předků. Kdy se posouváme stále dál, na základě studia, nových poznatků, experimentů aj.“

Jaký je váš osobní vztah k přírodě?

„Tak s ohledem na to, že jsem se přestěhoval z města na venkov (a nejen kvůli skanzenu), mezi pastviny a louky, kde si můžu dovolit chovat vlastní koně apod. tak nejspíš kladný.“

Vedl vás někdo k přírodě? (Nebo to byla vaše vlastní iniciativa?)

„V podstatě jsme od malička jezdili s rodiči do přírody, pod stan, po památkách, na houby a po pubertě samozřejmě i sami – na vandry, pod širák... takže nějaký ten základ trampingu tam bude určitě taky a ještě dneska občas někam vyrazím, ale bohužel ne tak často jak bych si přál.“

Máte v někom vzor?

„Nevím, těžko bych dokázal jmenovat nějaký univerzální vzor, ale v podstatě v každém oboru, kde se nějak pohybují, bych našel lidi (často nemálo), kteří mne nějak inspirují a posouvají svou práci, myšlenkami nebo přístupem dál.“

Máte nějaké zkušenosti se skautem, trampinem, woodcraftem nebo bushcraftem?

„Ne přímo v organizované podobě (pokud pominu tábory, kam jsme jezdili jako malí) – čili spíše trampin na volné noze, po vandrech aj.“

Promítá se váš vztah k přírodě do běžného života? Dalo by se říct, že je to životní styl?

„Jak už jsem řekl, v podstatě žijeme víceméně v přírodě, chováme koně (a časem možná i další zvířecí), máme to velmi blízko do lesů (ať už pěšky nebo na koni), takže asi ani není dost dobře možné, aby to nějak neovlivnilo náš životní styl (myslím tím nejen můj ale i celé rodiny).“

Kolik času přibližně strávíte v přírodě?

„Tak to je otázka... z pohledu městského člověka by mi asi stačilo vylézt před dům, ale jinak to hodně závisí na počasí. Pokud počasí a čas dovolí (tj. pokud nemám jinou práci, akci nebo nemusím trénovat na jízdárně) rád jezdím po okolí – tak 2-3x týdně po cca 5-20 km v terénu (les, pastviny, louky...).“

Pracujete někdy s dětmi? Jakým způsobem je vedete ke vztahu k přírodě?

„Pokud myslíte nějaký dětský oddíl tak primárně ne, i když v rámci Curie občas spolupracujeme se Skauty apod. Ale protože mám vlastní děti, tak samozřejmě ano. Umí se postarat o koně, tábořit v přírodě, pod stanem i pod širákem apod.“

3.6.2 Rozhovor s Milanem Matějkou

Pan Milan Matějka se narodil se v roce 1955. Dnes je ženatý, má tři dcery a pedagogické vzdělání. Od roku 1977 pracuje s dospívající mládeží a s dětmi s poruchami chování. Již od mala se pohyboval v přírodě, nějakou dobu byl skautem a pak trampem. Dnes se věnuje bushcraftu. Prochodil s batohem na zádech mnoho kilometrů a nasbíral spoustu zkušeností, díky kterým si umí vybrat praktické a jednoduché vybavení pro turistiku. Sbírá nože, vlastnoručně jim šije kožené pouzdra. Testuje zálesáckou výbavu a točí recenze, které pak zveřejňuje přes svůj web a youtube kanál. Řídí se heslem „užít si v přírodě s rozumem a v pohodě“. Jeho schopnosti přežití v přírodě za jakýchkoliv podmínek jsou výsledkem celoživotních zkušeností.

Kdo a jak vás vedl k přírodě? (Nebo to byla vaše vlastní iniciativa?)

„Ke vztahu k přírodě a všemu, co s tím souvisí mne v raném dětství (cca v šesti letech) přivedla stavba chaty, kterou můj otec realizoval, jako svůj veliký sen. V tehdejší době to nebyla zcela běžná záležitost. Náš domov byl ve městečku o cca pěti tisících obyvatel

a chata byla v přírodě, zcela mimo vesnici, v rodišti mého otce. Tam jsem trávil od počátku školní docházky většinu volného času včetně prázdnin, kdy se o mne starala babička a já jsem tak asi v té době začal „samotařit“, protože vrstevníci z vesnice měli tehdy řadu povinností a já, jako městský kluk spoustu volného času. Také jsem hodně četl a vždy se mi líbil život indiánů, zálesáků, dřevorubců, nijak mě to netáhlo třeba k autům.“

Jaké jsou vaše zkušenosti se skautem a trampingem? Je nějaký důvod proč jste se skautem skončil, nebo jste z něj prostě „vyrostl“?

„V dětství, cca ve třetí třídě, se v mé době vstupovalo povinně do tzv. „Pionýra“, dle sovětského vzoru. Tam to asi mělo smysl a tradici, ale u nás (jako tomu je ostatně i dnes), se prostě jen „opičilo“ po velikém vzoru (a bratru). Více, než pobytem v přírodě a hrami pro děti, adekvátně jejich věku, zabývala se tato organizace politickou osvětou. To se nám nelíbilo a tak jsme cca v roce 1966 vystoupili ještě s několika kamarády z Pionýra a založili jsme si tzv. „hlídku přírody“ pod křídly časopisu ABC. Při „pražském jaru“, v roce 1968 došlo i k obnovení hnutí „Junák“, o kterém jsme léta před tím snili a hltali časopisy a knížky z doby mezi válkami a dále až do roku 1948. Po třech letech existence byl Junák v roce 1970 zakázán a fungoval opět Pionýr s jeho spíše politickou orientací. V té době mně bylo 15 let a stal se ze mne spíše tramp – samotář. Toto období od roku 1968 ovlivnilo a zformovalo moji osobnost po všech stránkách na celý život.“

Zkuste mi stručně charakterizovat bushcraft. Je to poměrně mladá záležitost a moc informací jsem o tom nenašel.

„Výraz „Bushcraft“ jsem poprvé zachytil v pořadech Raye Mearse na Discovery před léty. Líbil se mi (a pořád líbí) jeho přístup k životu v přírodě. Jinak myslím, že se toto slovo dá u nás klidně nahradit slovy „tramping“, „vandrování“, „čundráctví“, „outdoor“ atd. Původně to asi mělo vyjadřovat jakýsi návrat k přírodním metodám pobytu a pohybu v přírodě. Charakterizoval bych jej tedy jako jakýsi návrat k životu v přírodě s využitím původních technik, pomůcek a dovedností, jaké používali (a používají) přírodní národy a lidé, kteří jsou na životu v divočině dlouhodobě závislí. Jako vše, se i toto odvětví neustále vyvíjí a nabalují se na něj různé druhy aktivit a modernějších metod. Bohužel se také stalo dobrým (pro někoho) zdrojem všelijakého byznysu...“

Jednou jste zmínil Larse Monsena. Dá se říct, že je to váš vzor?

„Mým vzorem byl (a dá se říci, že stále je) Ray Mears, ale když jsem poznal Larse Monsena, začal mně být tenhle chlap sympatický svým dobrodružnějším stylem, protože já se také tak trochu za dobrodruha považuji a hlavně jsem samotář, který rád překonává při pobytu v přírodě určité vzdálenosti (prostě chodec expedičního charakteru). Ray Mears je takový více „usedlý“.

Kolik času přibližně strávíte v přírodě?

„V přírodě trávím prakticky většinu svého volna a to i jako běžkař a cyklista. Snažím se do této činnosti zapojit i manželku (částečně se to daří, ale bez spaní v divočině). Nejstarší dcera a vnuk občas někam vyrazí, zbylé dvě dcery bohužel mají jiné koníčky.“

Jak vidíte svou budoucnost? Budete pokračovat v bushcraftu?

„V bushcraftu miním strávit zbytek života, někteří se mi smějí, že tam někde venku i zemřu. Vím, není to k smíchu, ale já chodím sám a léta přibývají. Určitě by to ale byl lepší konec než na nemocničním lůžku (úsměv).“

Vím, že pracujete s dětmi. Jakým způsobem je vedete ke vztahu k přírodě?

„Já pracuji s obtížně vychovatelnou mládeží, často psychicky narušenou, a tam se vztah k životu v přírodě těžko buduje. Snažím se s nimi chodit co nejvíce ven, ale jejich zájem je naprosto odlišný. Bohužel si nepamatuji, že by se někdo dal podobnou cestou, jako já, a to ani v období, kdy jsem působil mezi učňovskou mládeží.“

Všímáte si zvyšujícího odcizení dětí od přírody?

„Děti k přírodě ztrácí obecně vztah. Na vině je vše, co je dnes obklopuje, a co je pro ně „skutečnou hodnotou“. A je jedno, zda je to chyba ve společnosti, ve výchově od rodičů, ve škole, ve výběru volnočasových aktivit atd. Moje heslo (pro někoho dosti pesimistické) je, že lépe už bylo, už bude jen hůře, a to asi ve všech sférách života. Jen si to ti mladí zatím neuvědomují, spotřebních věcí mají dostatek, a to, že třeba každou chvíli vymře nějaký živočich, to je pramálo zajímavé.“

Jaký je váš vztah k přírodě?

„Můj vztah k přírodě se prolíná celým mým životem, a i když jsem měl v životě spoustu náročných koníčků, na pobyt v přírodě jsem si udělal vždy čas. Posledních 25 let je to moje životní filozofie.“

„Můj vztah k přírodě je vyjádřen už tím, že je to můj životní styl, že bych nedokázal ublížit bezdůvodně žádnému živému tvorovi, že se chodím do přírody „nabít“, relaxovat, vypnout, kochat se, že v přírodě nepociťuji strach, že se stále snažím jí více porozumět, vzdělávat se a poznávat to, co ještě neznám, předávat to dalším...Přírody si vážím a mám z ní i veliký respekt, protože jsem mnohokrát poznal jak sílu přírodních živlů, tak její léčivou moc...“

Vzpomínáte si na nějakou zajímavou příhodu?

„Příhod mám spoustu, snad každý můj den, který v ní prožiji, mi něco zajímavého přinese...Ale mám takové dvě vzpomínky z nedávné doby, kdy jsem byl svědkem zrození srnčete, které jsem sledoval z malé vzdálenosti. Překvapil jsem srnu ve vysoké trávě a zůstal stát, celou tu dlouhou dobu, ani jsem nedýchal...ačkoliv nosím foťák, nezmohl jsem se vůbec na nic, jen jsem tiše stál, celý dřevěný, srna o mně věděla a pro mne byla jakási „čest“, že svůj porod dovedla do konce, nezmatkovala, jako by věděla, že já jí neublížím...Druhá věc bylo setkání s rysem za bílého dne na německé straně Šumavy, koukali jsme na sebe na lesní cestě několik dlouhých minut, já vyklepaný z tohoto zážitku, on suverénní, seděl chvíli na sněhu, věděl, že pro něj nejsem žádné nebezpečí, po chvílce důstojně odkráčel do lesa. Já jsem se zmohl jen na to, že jsem z kapsy vytáhl mobil a volal manželce, že vidím rysa...A její odpověď? „Ježíši, ať ti nic neudělá!““

3.6.3 Rozhovor s Bohuslavem Švára

Pan Bohuslav Švára se narodil roku 1972 a vyrůstal v Pardubicích. Jeho kořeny sahají jak na Moravu, tak do Čech. Přiřazen se do severozápadních Čech. Jeho rodina má výraznou vojenskou tradici, ze které dost vybočuje. Živí se jako šofér nákladních vozidel. Má dvě děti a spoustu zájmů, mezi které patří hlavně historie a kmen Šajenu (severoamerický indiánský národ). Od 10 let se zabývá tancem, nejprve folklórem, pak

společenským závodním tancováním, později country a nyní jen indiánskými tradičními tanci. Jeho dcera tančí moderní indiánské tance tzv. Fancy shal dance.

Kdy a proč jste začal přemýšlet nad indiány?

„V sedmi letech, když jsem si poprvé přečetl Vinetůa.“

Pokuste se mi stručně Indian Corral (IC) charakterizovat. Čím se liší od trampingu nebo woodcraftu?

„Je to něco zcela jiného. Tramping se zabývá pobytem v přírodě, woodcraft je systém a organizace zabývající se jednak výchovou dětí i dospělých a rozvíjení jejich osobnosti na pozadí různých her a kulis, mimo jiné i indiánských. IC je spolek sdružující lidi, kteří studují původní etnika severní Ameriky (S.A.). Někteří se zabývají současnou situací a aktivismem, jiné zajímá panindianismus a jeho nejvýznamnější projev - Powwow, ale největší část se snaží rekonstruovat projevy kultur S.A. z 18. a 19. století.“

Máte Vy osobně v někom vzor?

„Jistěže mám a není jich málo. Otázka je, zda Vám ty jména něco řeknou: např.: Kamenné čelo, Malý kojot, Vyjící vlk, Soví přítel, Kamenné tele a jistě bych jich ještě mohl pár vyjmenovat. Z našich současníků pak třeba Joe Little Coyot nebo Dušan Třeštík.“

Jaké jsou vaše zkušenosti se skautem, nebo trampingem?

„Za mého mládí byl Skaut zakázaný, ale trampem jsem byl a stále se za něj považuji.“

Promítá se váš vztah k přírodě do běžného života? Dalo by se říct, že je to životní styl?

„Vztah k přírodě? Snad jen tím, že jsem si pořídil dům na venkově v krásné přírodě. Do běžného života, či životního stylu se mi mnohem více promítá můj vztah k historii, a pak přijetí šajenského světónázoru.“

Kolik času přibližně strávíte v přírodě?

„Jde o to, jak přírodu definujete. I člověk je součástí přírody a má zahrada u domu je také přírodní. Pokud jste to ale myslel jako pobyt v "divočině", pak tak jeden víkend za dva měsíce + týden až 14 dní o dovolené.“

Jak vidíte svou budoucnost? Jak budete pokračovat?

„Záleží na tom v čem. Rád bych viděl brzo vnoučata, doopravil dům, zažil ještě pár dobrých táboření i vandrů, dozvěděl se nějaké další informace o Šajenech v češtině a rád bych se setkal s několika lidmi z Lane Deer (město v USA).

Všímáte si zvyšujícího odcizení dětí od přírody?

„Děti ani tak ne, spíš bych řekl, že jde o odcizení mládeže, případně rodičů těch dětí, kteří dávají přednost umělým prostředím.“

Jaký je váš osobní vztah k přírodě?

„Mám ji velmi rád. Ctím a respektuji všechny posvátné bytosti ve všech sedmi vrstvách a jejich i své místo v nich.“

Mohl byste vysvětlit o jaké vrstvy a postavy jde? Pokud se nepletu, jde o spiritualitu?

„Tento obrat není o spiritualitě, spíše o světonázoru a pak částečně o náboženství. Sedm vrstev vesmíru by se dalo v češtině přirovnat k staršímu slovu všehomír. Každá vrstva pak obsahuje nějaké části světa. Toto umístění je pak považováno za posvátné a v Šajenské náboženské představě pak má různou hodnotu to v které části je ten který druh, věc, bytost umístěna.“

„Takto jsem to použil v kontextu k přírodě. V češtině se pod pojmem příroda myslí, to co existuje nezávisle na člověku. Všehomír pak dříve označoval absolutně vše (a taky vzájemný vztah mezi vším) a tak je zapotřebí chápat i naši existenci a vztah k okolí. Jsme součástí jednoho celku a není správné se z něho vyčleňovat.“

Vzpomínáte si na nějakou zajímavou příhodu?

„Zajímavých příhod je spousta, ale Vás možná zaujme to, že mne v roce 1993 vyloučili z Trampské osady za to, že jsem prý moc velký indián (pobavený výraz)“

3.6.4 Rozhovor s Petrem Vilhelmem

Petr Vilhelm se narodil roku 1957. Už 45 let je v komunitě woodcraftu známý pod přezdívkou Willy. Je vyučený dřevomodelář a má středoškolské zaměstnání. Bydlí v Praze s manželkou a mají dnes už dospělou dceru a syna. Na internetových stránkách www.bushcraft-portal.sk vede spoustu zajímavých diskuzí, doporučuji je navštívit.

Kdo a jak Vás vedl k přírodě? (Nebo to byla vaše vlastní iniciativa?)

„V 11 letech jsem dostal nabídku vstoupit do oddílu Stopařů, který zastřešovala organizace TIS – svaz pro ochranu přírody a krajiny. V tomto oddíle jsem strávil cca 6 let a zde jsem získal základní tábornické dovednosti a přírodovědné znalosti, které pak postupně během let rozvíjím dodnes.“

Jaké jsou vaše zkušenosti se skautem a trampingem?

„Manželka je skautka. Vzhledem k tomu, že hlavní oblastí našich oddílových i kmenových výprav byly Brdy, logicky jsem se zapojil i do zdejšího značně silného trampingu.“

Kdy a proč jste začal s woodcraftem?

„Zhruba v 15 – 17 letech nám s několika stejně starými kamarády v oddílu přestal vyhovovat dětský program a chtěli jsme dělat něco dospělejšího. Nejprve jsme založili tajný skautský roverský kmen Mawaden, který jsme záhy po přečtení Setonovy “Knihy lesní moudrosti” změnili ve woodcrafterský kmen se stejným názvem. Naše činnost byla i nadále zaměřená na dobrovolnou ochranu přírody, ale zároveň jsme kromě pravidelného pobytu v přírodě začali i vyrábět různé indiánské předměty (mokasíny, týpí, ...) a hlavně plnit klasická woodcrafterská orlí pera. Všem se nám líbila právě ona všestrannost lesní moudrosti a také romantika zálesáků a indiánů.“

Máte Vy osobně v někom svůj vzor?

„Konkrétních vzorů mám několik. Většinou jsou to lidé, kteří mne při mém putování stezkou lesní moudrosti značně ovlivnili - Ivan Makásek – Hiawatha, Bedřich Homola – Osamělý Bobr, Ladislav Vodák – Letící Sokol, Milouš Stárek – Mahykan.“

„Z osobností, které jsem osobně nepoznal, jsou to – Ernest Thomspon Seton, Miloslav Nevrlý, Fridtjof Nansen.“

„V širším slova smyslu jsou to pak přírodní národy, které dokázaly žít v rovnováze s přírodou.“

Zkuste mi stručně woodcraft charakterizovat. Čím se liší od trampingu nebo Indian Corral?

„Na otázku - co vlastně je woodcraft – se mi líbila odpověď Petra Kopala v časopise Ligy lesní moudrosti BIZONÍ VÍTR č. 2/2005:“

„Woodcraft je především Životní moudrost v duchu čtyř cest (woodcrafterského zákona) a k rozvíjení lidské osobnosti směrem k odpovědnosti za co nejširší rozvinutí vlastní osobnosti.“

„Woodcraft stejně jako skauting mají na rozdíl od většiny ostatních podobných organizací a hnutí svůj jasně daný etický a morální zákon.“

„Tramping je více svobodný, nemá však jednoznačně stanoveny nějaké vyšší cíle – jak říká Miky Ryvola: “Tramping je stav duše“.“

„Indian corral je spíše jen forma living history také bez nároku na nějaké vyšší cíle, i když při důsledném sledování indiánské autenticity lze kromě materiální části prožívat i duchovní cestu. Sám jsem byl v naší republice spoluzakladatelem Trappers corralu, který úzce spolupracoval s Indian corralem.“

„Pohybuji se i v další podobné společnosti, a tou je tzv. Bushcraft komunita. I tady jde o pobyt v přírodě s mnoha praktickými znalostmi a dovednostmi, ale opět mi zde chybí nějaká vyšší lidská duchovní a morální nadstavba.“

Promítá se váš vztah k přírodě do běžného života? Dalo by se říct, že je to životní styl?

„Příroda, pobyt v ní, je pro mne bez váhání jedna z nejdůležitějších životních priorit. Vnímám přírodu nejen při pobytu mimo město. I během každého všedního pracovního

dne se snažím alespoň nějakým způsobem pozorovat a vnímat přírodu, třeba formou procházky po nábřeží řeky nebo v parku, sledováním oblohy a podobně.“

Kolik času přibližně strávíte v přírodě?

„Celoživotně se snažím trávit v přírodě co nejvíce volného času. Většina víkendů padne na vandry, výpravy či případně alespoň na pobyt na naší lesní chatě. Dovolené dělím na tábory a expedice (Skandinávie, Slovensko, ...).“

Jak vidíte svou budoucnost? Jak budete pokračovat v woodcraftu?

„Woodcraft mne provází od mých zhruba 15 - 17 let a baví mne to čím dál tím víc.“

„Pokračovat ve woodcraftu určitě budu i nadále a rád bych jím naplnil svou životní cestu až do konce.“

„Setonův citát: *„Protože jsem poznal trýzeň žízně, vykopal jsem studnu, aby z ní jiní mohli pít.“* je i pro mne celoživotním heslem. Je pro mne velkým potěšením všem zájemcům o woodcraft předávat svoje zkušenosti a sdílet s nimi radost z objevování jejich smysluplné cesty životem. Z tohoto důvodu se buď podílím na přípravě, nebo pořádám různé lesní školy, kurzy, workshopy a podobně. Snažím se také psát různé články na téma lesní moudrosti a přírody. Za svůj největší počín v této oblasti považuji spoluautorství s Jiřím Mackem – Čiksikou na české verzi Knihy orlích per – tedy souboru mnoha zkoušek určený pro všechny věkové kategorie woodcrafterů.“

Všímate si zvyšujícího odcizení dětí od přírody?

„Ano a nejen u dětí.“

Jaký je váš osobní vztah k přírodě?

„Příroda je pro mne zásadní součástí života. Zde nejlépe regeneruji svojí jak fyzickou, ale hlavně duševní únavu. Navíc v přírodě se mi i dobře uspořádávají myšlenky zejména na téma, odkud pocházím a kam kráčím.“

„Úplně nejsilněji na mne působí divoká původní pokud možno neporušená příroda. Snažím se vícekrát do roka navštívit nějakou Českou, Slovenskou, případně Skandinávskou divočinu.“

Vzpomínáte si na nějakou zajímavou příhodu?

„Odkaz na moje příhody či zkušenosti popsané pro internetový Bushcraft-portál.sk“

4 DISKUZE

Dotazníky byly distribuovány internetovou cestou, což je rychlý způsob oslovení co nejvíce lidí za co nejkratší čas. Pro respondenty je tento způsob distribuce přijatelnější než papírová forma. Navíc se jedná o ekologické řešení (bylo ušetřeno přibližně 500 listů papíru). Další výhodou je, že šetření neproběhlo pouze v rámci pár škol, ale v podstatě celorepublikově. Podařilo se posbírat celkem široký vzorek respondentů různého věku a bydliště.

Ze statistik na Survio.cz jsem zjistil, že 52 % lidí vyplnilo a odeslalo dotazník. Zbylých 48 % nedokončilo dotazník a tudíž jej ani neposlalo do výsledků, což je škoda. Dále je možné zjistit, že 71 % respondentů strávilo vyplňováním dotazníků 2-5 minut.

Z mých hypotéz se potvrdily H4 a H6. H1, H2 a H5 byly potvrzeny pouze částečně. H3 byla vyvrácena.

- H1 Dotazované děti do 18 let (včetně) mají horší vztah k přírodě než dotazovaní dospělí nad 18 let a tráví v přírodě méně času.
- H2 Lidé bydlící ve velkých městech chodí do přírody častěji než lidé bydlící v menších městech.
- H3 Lidé mající sedavé zaměstnání chodí do přírody častěji než lidé pracující v terénu.
- H4 Předpokládám, že respondenti do 18 let (včetně) třídí odpad více než jejich rodiče a prarodiče.
- H5 Skautingu a Trampingu se dnes věnuje méně než 15 % dotazovaných a více než 25 % jejich rodičů.
- H6 Předpokládám, že 80 % dotazovaných bude považovat zájmy jakou součástí svého životního stylu.

Proč lidé do 18 let (včetně) mají k přírodě horší vztah?

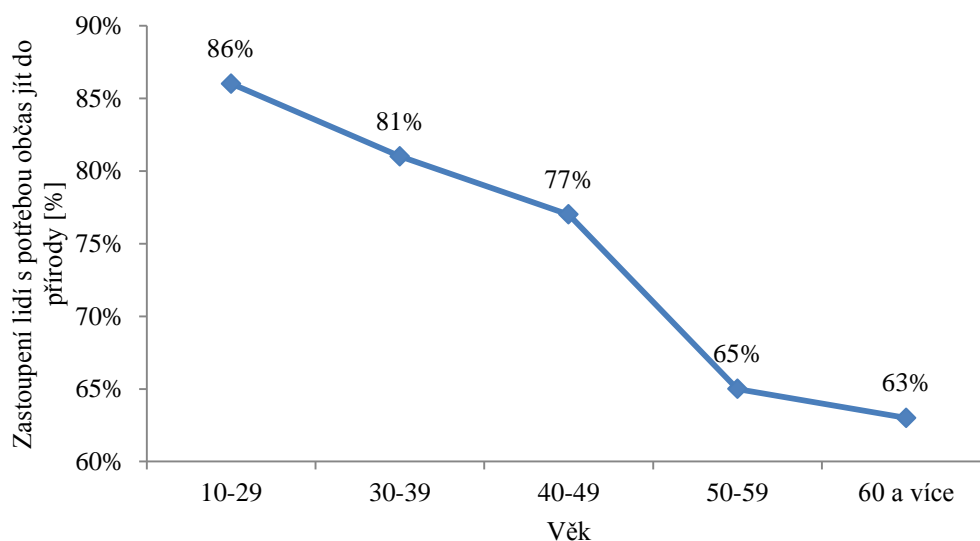
Vlivem postupující urbanizace se děti čím dál méně setkávají s přírodou. Rodiče často vůbec nemají čas s dětmi do přírody vyrazit. Vlivem nepřiměřené byrokracie je jen málo učitelů, kteří alespoň vzácně děti vyvedou v rámci výuky do přírody. Letní tábory čistě v přírodě jsou na ústupu. Jednak kvůli hygienickým kontrolám, které mívají

až směšné požadavky a také kvůli nechuti dětí na takové tábory jezdit, protože jsou v porovnání s dnešním výběrem zajímavějších a cílených táborů „nuda“.

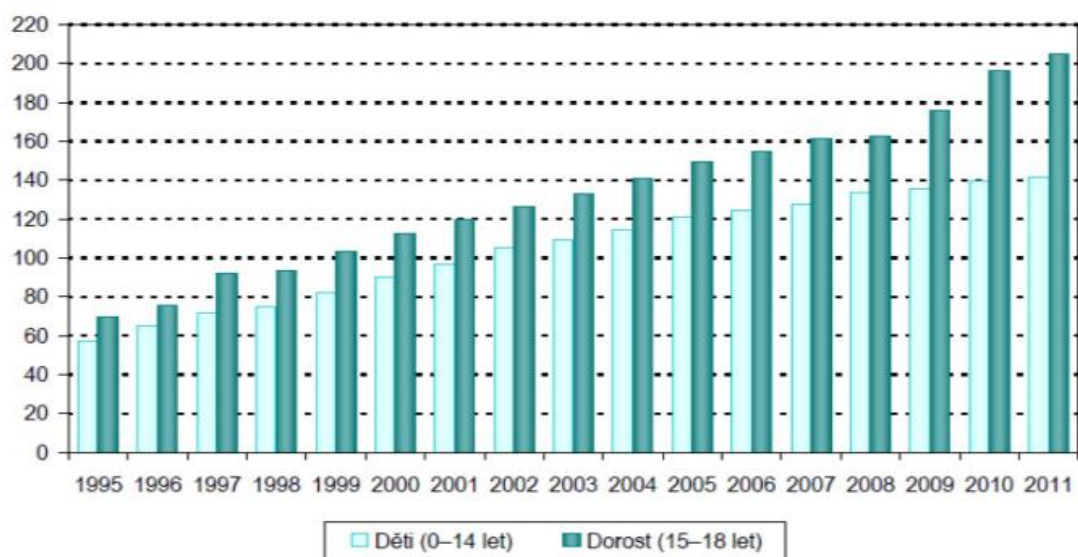
Z výsledků Nechutové můžeme vyčíst, že v roce 1973 počet mladých lidí majících potřebu chodit ven byl mnohem větší než počet starších lidí s touto potřebou (Graf 12). Toto tvrzení je odlišné od výsledků mého výzkumu. Nicméně je nutné přihlídnout na časový rozestup obou šetření.

Dalším faktorem, proč se děti dnes vyhýbají přírodě, může být rostoucí náchylnost populace na alergenů (Graf 13) nebo strach, který obvykle roste s věkem (www.ekopsychologie.cz, 2016, on line).

A na závěr k této problematice si musíme uvědomit, že město, počítače a mobily dnes poskytují mnohem větší množství rychle dostupné zábavy než příroda, která v tomto ohledu není tak dobře přístupná.

Graf 12: Zastoupení lidí s potřebou chodit do přírody v závislosti na věku (převzato z Nechutová, 1973)

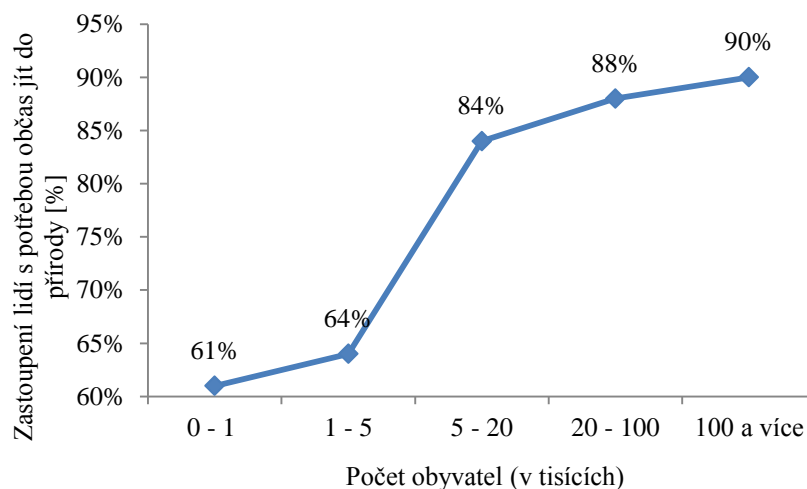

Graf 13: Počet alergiků na 1000 registrovaných pacientů daného věku v ČR (převzato z Kratěnová, 2016)

Proč lidé bydlící ve větších městech mají k přírodě pozitivnější vztah než lidé bydlící v menších městech?

Velikost bydliště zcela určitě závisí na touze člověka poznávat přírodu. Lidé ve větších městech se s přírodou málokdy v běžném pracovním dni setkávají. Vlivem vysoké urbanizace je u nás stále více lidí bydlících ve městech a počet obyvatel na vesnicích klesá nebo zůstává stejný. Tento trend se začal projevovat hlavně po roce 1990 (www.denik.obce.cz, 2016, on line).

Z mého průzkumu vyplynulo, že lidé ve větších městech mají přírodu více v zálibách a mají k ní pozitivnější vztah než lidé bydlící v menších městech (do 30 000 obyv.), ale chodí do přírody méně ve svém volném čase i v zaměstnání. Ke zcela opačným výsledkům se dobrala Nechutová, která tvrdí, že se potřeba chození do přírody zvyšuje se stoupajícím počtem obyvatel bydliště (Graf 14), ale opět se může jednat pouze o časový rozestup obou šetření.

Graf 14: Zastoupení lidí s potřebou chodit do přírody v závislosti na počtu obyvatel bydlíště (převzato z Nechutová, 1973)

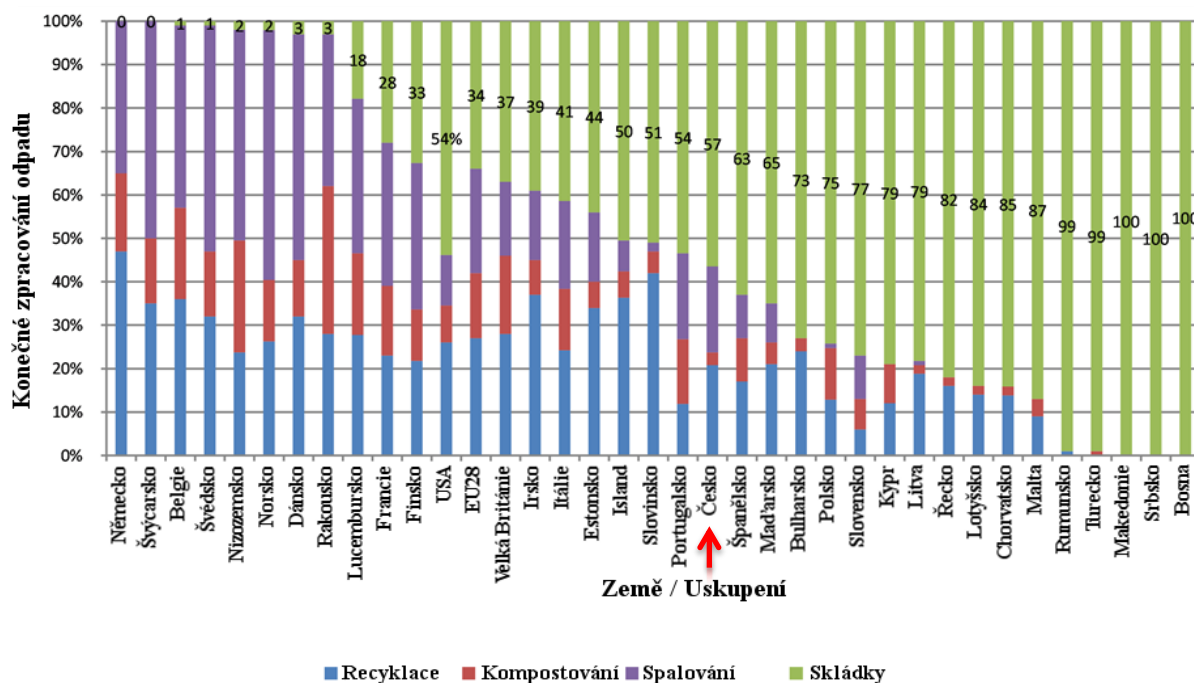
Proč lidé se sedavým zaměstnáním chodí méně často do přírody?

Je pravděpodobné, že lidé se sedavým zaměstnáním nemají tak dobrou fyzickou kondici jako lidé pracující v terénu. Proto také asi méně chodí do přírody, byť by do ní šli rádi. Sedavé zaměstnání bývá také častěji časově náročnější než práce v terénu, přičemž bývá velmi vyčerpávající po psychické stránce.

Proč lidé do 18 let (včetně) třídí odpad více než starší generace?

Z výsledků dotazníkového šetření lze jasně vyčíst, že s věkem ubývá počet respondentů recyklujících odpad. Podle výsledků průzkumu společnosti EKO-KOM a.s. ročně stoupá množství recyklovaného odpadu a s ním i počet tříditelů (www.tzb-info.cz, 2016, on line). Svou roli v tom má určitě fakt, že neustále stoupá počet barevných kontejnerů v ulicích (v roce 2006 bylo v ČR 147 000 barevných kontejnerů, v roce 2015 272 000 (www.tzb-info.cz, 2016, on line)). Dalším faktorem je rané proškolení dětí a studentů, které starší generace nejspíš minulo. Zajímavé je porovnání výsledků výzkumů EKO-KOM a.s. a mého šetření, kdy EKO-KOM a.s. tvrdí, že v ČR třídí 72 % lidí (www.tzb-info.cz, 2016, on line) a mé výsledky studie ukazují na 92,9 % respondentů. Rozdíl je pravděpodobně způsoben výběrem a počtem respondentů. Bohužel si obecně v zacházení s odpady v porovnání s ostatními státy

Evropské Unie nestojíme zrovna nejlépe (Graf 15, Česká republika je označena červenou šipkou).

Graf 15: Nakládání s odpadem (červená šipka označuje situaci v České republice, převzato z Eurostat, 2014)

Proč je tramping a skauting mezi mladou generací na ústupu?

Překvapilo mě, kolik lidí se přihlásilo k trampingu a skautingu (více než 15 %, čímž se hypotéza č.5 potvrdila jen částečně). Myslím, že v případě trampingu došlo k zobecnění významu slova tramping jako takového. Mnohokrát jsem slyšel, že někdo jel na „tramp“, většinou to ale neodpovídalo podstatě hnutí trampingu, jako je popsáný v teoretické části práce (kap.2.5.5). Došlo k zobecnění, kdy se má za to, že pobyt a přespávání v přírodě je obecně brán jako tramping. Pravých trampů je málo, z čehož jsem vyvozoval svou hypotézu (Pokorná, 2013).

Tramping a skauting je u lidí mladé generace na ústupu především díky nepřebornému množství atraktivních zájmů a opadnutí módy „westernovek“ Karla Maye. Většinu zájmů spjatých s přírodou přebralo mnoho nových „lákadel“ v dnešní civilizaci, jako je mobil, internet, počítačové hry, adrenalinové koníčky atd. Přestože

lidé odpovídali, že se zajímají o tramping a skauting, tak se této činnosti nejspíš nikdy nebudou věnovat, a to hlavně díky nedostatku času.

Dalším důvodem úpadku trampingu by také mohl být zákaz provozování této činnosti v době komunismu (Knižák, 2011), kdy spousta trampů zákaz dodržovala a po opětovném zlegalizování měli jiné zájmy nebo nedostatek času.

Proč většina respondentů považuje své zájmy jako součást svého životního stylu?

Pojem „životní styl“ *„označuje komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorců. Souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Podoba životního stylu je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi, tradicí. Výrazný životní styl může přejít až v subkulturu“* (Jandourek, 2001).

Z této definice plyne, že životní styl má své dané hranice, může jít až o určitou subkulturu. Na druhou stranu je životní styl nedílnou součástí člověka samotného.

Po kritické úvaze uznávám, že výzkumná otázka č. 3 byla špatně položena, nemělo se jednat obecně o životní styl, ale spíše o subkulturu. Z výsledků je možné vyčíst, že 95,5 % dotazovaných považuje své zájmy jako součást životního stylu. Toto číslo bych považoval za přehnané, pokud by se jednalo cíleně o typ subkultury.

Diskuze k provedeným rozhovorům

Provedené rozhovory jsou výborným náhledem do problematiky očima čtyř různých osob. Zde se pokusím vybrat pár důležitých nebo zajímavých odpovědí.

Oslovilo mě vysvětlení termínu living history, které vyslovil Ladislav Tomič: „...z mého pohledu jde hlavně o dějiny každodennosti, protože to asi charakterizuje i náš život více než epické dějinné momenty.“ „...jde spíše o cestu, jakousi filosofii či způsob jak přistupovat k rekonstrukci hmotné či nehmotné kultury našich předků. Kdy se posouváme stále dál, na základě studia, nových poznatků, experimentů aj.“

Hodně pesimistické stanovisko zaujal Milan Matějka, kdy na otázku jestli si všímá zvýšeného odcizení dětí od přírody, odpověděl: „Děti k přírodě ztrácí obecně vztah. Na vině je vše, co je dnes obklopuje, a co je pro ně „skutečnou hodnotou“...“ Podobný názor zastávají i ostatní dotazovaní. I přesto je obdivuhodné, že M. Matějka

pracuje s obtížně vychovatelnou mládeží a snaží se s nimi chodit co nejvíce do přírody, navzdory tomu, že jejich zájmy jsou opačné.

Petr Vilhelm citoval Petra Kopala a poskytl svůj pohled na problematiku hnutí, se kterým se nedá víc než souhlasit: „Woodcraft stejně jako skauting mají na rozdíl od většiny ostatních podobných organizací a hnutí svůj jasně daný etický a morální zákon.“ „Tramping je více svobodný, nemá však jednoznačně stanoveny nějaké vyšší cíle – jak říká Miky Ryvola: „Tramping je stav duše“.“ „Indian corral je spíše jen forma living history, také bez nároku na nějaké vyšší cíle, i když při důsledném sledování indiánské autenticity lze kromě materiální části prožívat i duchovní cestu. Sám jsem byl v naší republice spoluzakladatelem Trappers corralu, který úzce spolupracoval s Indian corralem.“

V názoru, že příroda působí dobře na duši i tělo, se shodli všichni. Nejvíce se mi líbila slova Petra Vilhelma: „Zde nejlépe regeneruji svojí jak fyzickou, ale hlavně duševní únavu. Navíc v přírodě se mi i dobře uspořádávají myšlenky zejména na téma, odkud pocházím a kam kráčím.“

Rozhovory byly minimálně pro mě velkým přínosem. Dozvěděl jsem se spoustu informací, které bych z knížek vyčíst nemohl a nahlédl jsem na problematiku těchto zmíněných hnutí a organizací očima jejich vlastních členů.

Na závěr bych ještě vzpomněl zmiňovaný citát:

„Protože jsem poznal trýzeň žízně, vykopal jsem studnu, aby z ní jiní mohli pít.“

(Ernest Thompson Seton)

Při kritickém pohledu na práci lze konstatovat, že v dotazníku bylo při vyhodnocování pár špatně položených otázek nebo chybně nadefinované odpovědi. Například u otázky č. 3 a 4 by bylo vhodnější zvolit uzavřené odpovědi. Na výsledky to vliv nemělo, ale zbytečně to zkomplikovalo zpracování výsledků.

Do budoucna by stálo za úvahu, zda-li by se dal tento průzkum zopakovat ve větším měřítku s větším počtem respondentů v závislosti nejen na věku, velikosti bydliště a typu zaměstnání, ale také např. na lokalitě, a nebo ve srovnání se zahraničím. Bylo by zajímavé zjistit, jestli ve srovnání s výzkumem Nechutové z roku 1973 došlo k určitému vývoji hodnot a v jakém směru.

Některé výzkumné otázky jsem se rozhodl nezavést do hypotéz. Jsou to otázky na vzdělání a pohlaví respondentů. Pro potřeby této práce mi přišly nakonec nepodstatné a tedy spíše pouze informativního charakteru.

Problémem dotazníků může být, že respondenti nemusí říkat pravdu, vědomě, či nevědomě. Často totiž bývá rozdíl mezi tím, co si respondenti myslí, jak by se rádi viděli a co ve výsledku odpoví. Bohužel není v ničích silách vytřídit odpovědi na opravdové a smyšlené. Nicméně po pročetí výsledků ze všech 212 dotazníků jsem usoudil, že žádný není nutné vyřadit, protože všude soubor odpovědí dával smysl a neprotiřečil si.

Má zkušenost s popsányými hnutími a životními styly?

Již od roku 2007 se v rámci living history plně věnuji době vikinské. Po devíti letech můžu prohlásit, že je to zájem plně naplňující a nejenom časově náročný. Tento zájem se plně promítá do mého všedního života. Postupně jsme s bratrem vybudovali skupinu Marobud, dnes již světově známou skupinu zabývající se severskou historií na vědecké úrovni. Se skupinou pořádáme výlety do přírody, kde i přespáváme, testujeme oblečení a předměty vlastní výroby. Mimo mnoho dalšího jsme podnikli například zimní výstup na horu Velký Javorník (1071 m. n. m.) v historickém oblečení a s výbavou na lov.

Velice mě oslovil pan Milan Matějka svým heslem: „užít si v přírodě s rozumem a v pohodě“. Rozhodl jsem se zhlédnout všechna videa, která natočil a umístil na svou webovou stránku. Postupně jsem začal zjišťovat, že mě příroda přitahuje čím dál víc, až jsem se nakonec rozhodl svépomocí ušít hamaku (závěsné lehátko), pořídit potřebnou výbavu a vydat se do lesa vše vyzkoušet. Nyní mám za sebou s touto výbavou už několik nocí v lese, a budu-li moci, budu v tom pokračovat. Living history pro mě ale zůstává prioritním zájmem.

5 ZÁVĚR

Vztah lidí k přírodě byl zjišťován pomocí dotazníkového šetření a 4 rozhovorů s lidmi zajímající se o problematiku alternativního životního stylu. Celkem byla posbírána data od 212 respondentů nezávisle na lokalitě v České republice. Průzkumu se zúčastnilo 124 žen a 88 mužů od 11 do 80 let.

Po vyhodnocení dotazníkového šetření vyplynuly tyto závěry:

- Respondenti do 18 let (včetně) mají horší vztah k přírodě než respondenti od 19 let, ale přírodu navštěvují ve svém volném čase stejně často jako respondenti od 19 let
- Respondenti bydlící ve velkých městech chodí do přírody méně než lidé bydlící v menších městech, ale mají k ní pozitivnější vztah
- Respondenti mající sedavé zaměstnání navštěvují přírodu méně než respondenti pracující v terénu
- Respondenti do 18 let (včetně) třídí odpad více než starší generace
- Skauting a tramping jsou dnes na ústupu, ale jedná se stále o živá hnutí
- Drtivá většina respondentů považuje své zájmy jako součást svého životního stylu

Do budoucna by bylo bezesporu přínosem zopakovat tento průzkum ve větším měřítku s větším počtem respondentů v závislosti nejen na věku, velikosti bydliště a typu zaměstnání, ale také např. na lokalitě (i zahraničí) a porovnat časový vývoj hodnot respondentů.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ALTMAN, K. Trampové a moc. (K problematice postavení tramského hnutí ve společnosti od počátku 20. let do současnosti). *Český lid*. 2000, (87), 223–238.
- BAUMAN, Z. *Globalizace: důsledky pro člověka*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999, 157 s. Souvislosti (Mladá fronta). ISBN 80-204-0817-7.
- BŘEČKA, B. *Historie československého skautského hnutí*. Vyd. 1. Brno: Brněnská rada Junáka, 1999.
- BUDIL, I. T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Vyd. 2. V Praze: Triton, 1995. ISBN 80-858-7504-7.
- DVOŘÁKOVÁ-JANŮ, V. *Lidé a jídlo*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1999. Sociologie (ISV). ISBN 80-858-6641-2.
- EAGLETON, T. *Idea kultury*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001, 150 s. Studium. ISBN 80-729-4026-0.
- ERIKSEN, T. H. *Tyranie okamžiku: [rychlý a pomalý čas v informačním věku]*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2005, 167 s. Sociálně-ekologická edice. ISBN 80-723-9185-2.
- EUROSTAT. *In 2012, 42% of Treated Municipal Waste Was Recycled or Composted*. Luxembourg: EUROSTAT Press Office, 2014.
- HARTVICH, O. *Fenomén living history v Čechách*. Praha, 2011. Filosofická fakulta univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Štěpánová, Csc.
- HAVLÍK, R. a J. KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 174 s. ISBN 80-717-8635-7.
- HEDERER, J. *Životní prostředí a výchova*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-852-8288-7.
- HURIKÁN, B. *Dějiny trampingu*. 2. upr. vyd. Praha: Novinář, 1990, 253 s.
- INGERSOLL, D. W., J. E. YELLEN a W. MACDONALD. *Experimental archeology*. New York: Columbia University Press, 1977. ISBN 0231036582.
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0.
- KELLER, J. *Až na dno blahobytu*. 3. vyd. Praha: EarthSave, 2005, 132 s. ISBN 80-903-0857-0.
- KLIMÁNEK, M. a KOŽÍŠEK F.. *Kniha o woodcraftu: [sborník článků a úvah kolektivu autorů o vzniku, významu a perspektivách woodcraftu - lesní moudrosti]*. 1. vyd. Katowice: Biblioteczka Walden, 1995.
- KRAJHANZL, J. *Děti, aby byly a žily*. In Strejčková, Emilie. *Děti, aby byly a žily*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005. s. 37-44. ISBN 80-7212-382-3.
- KRAUTOVÁ, Z. a H. LIBROVÁ. *Spotřeba domácností a proces individualizace v*

- environmentální perspektivě. *Sociální studia*, Brno: FSS MU, 2009, roč. 6, č. 3, s. 31-55. ISSN 1214-813X.
- LIBROVÁ, H. *Sociální potřeba a hodnota krajiny*. Vyd. 1. Brno: UJEP, 1987, 134 s.
- LIBROVÁ, H. *Pestří a zelení: (kapitoly o dobrovolné skromnosti.)*. 1. vyd. Brno: Veronica, 1994, 218 s. ISBN 80-853-6818-8.
- LIBROVÁ, H. *Vlažní a váhaví: (kapitoly o ekologickém luxusu)*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2003, 313 s. Společensko-ekologická edice. ISBN 80-723-9149-6.
- LINHART, J., H. MAŘÍKOVÁ, Hana MAŘÍKOVÁ a M. PETRUSEK. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- MACHOVÁ, J. a D. KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2715-8.
- MALINA, J. *Antropologický slovník, aneb Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Ilustrace Vladimír Renčín. Brno: CERM akademické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7204-560-0.
- MORAVCOVÁ, J. *Virtuální světy - Konstrukce minulosti jako hra: Amatérský historický šerm*. Praha, 2007. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Stepanova, esc.
- NECHUTOVÁ, H. Vztah obyvatel ČSSR k přírodnímu životnímu prostředí. *Životné prostredie*. 1973, (1), 46-49.
- PARSONS, T. *Sociological theory and modern society*. New York: Free Press, 1967.
- PECHA, L. *Woodcraft: lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Praha: Levné knihy KMa, 2007, 342 s. ISBN 978-80-7309-444-7.
- PLCH, P. *Historický šerm*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, 179 s.
- POHUNEK, J. a P. JANEČEK. Potlach, cancák, usárna: Tramping pohledem etnologie. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2013, roč. 35, č. 4, s. 18-21.
- POKORNÁ, K. *Proměny trampingu po roce 1989*. Praha, 2013.
- PROCHÁZKA, F. *Historie českého (československého) reenactingu*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.
- SAK, P. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-722-9042-8.
- SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.
- STREJČKOVÁ, E. *Děti pro pětihory*. 1. vyd. Praha: Zájmové sdružení Toulcův dvůr, 1998.

ŠPRINGL, J. Když ohně zaplanou: Československý tramping. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2013, roč. 35, č. 4, s. 10-14.

Internetové zdroje:

Akce roku 2014. *www.marobud.cz* [online]. 2016a [cit. 2016-04-09]. Dostupné z:

<http://marobud.cz/akce2014.html>

Curia Vítkov, *www.curiavitkov.cz*, [online]. Liberec, 2015 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z:

<http://www.curiavitkov.cz/>

EDWARDS, R. *GNS and other matters of role - playing theory* [online]. 2001 [cit. 2016-03-21]

Dostupné z: <http://www.indie-rpgs.com/articles/1/>

Group recreating the life in Viking Age Scandinavia. *www.marobud.cz* [online]. 2015 [cit.

2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.marobud.cz/>

KRATĚNOVÁ, J. Monitoring alergických onemocnění 2011/2012. *Státní zdravotní*

ústav [online]. 2016 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z:

http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/zdrav_stav/Seminar_zdrav_stav_031213/Kratenova_Alergie_jen_pro_cteni_rezim_kompatibility_.pdf

Kultura pozdně halštatská a časně laténská. *www.muzeumzatec.cz* [online]. Žatec, 2012 [cit.

2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.muzeumzatec.cz/kultura-pozdne-halstatska-a-casne-latenska.html>

Liga lesní moudrosti, *www.ligalesnimoudrosti.cz* [online]. Praha, 2013 [cit. 2016-02-10].

Dostupné z: <http://www.ligalesnimoudrosti.cz/>

Live action role-playing game. *www.wikipedia.org* [online]. 2016b [cit. 2016-04-09]. Dostupné

z: https://en.wikipedia.org/wiki/Live_action_role-playing_game

Living history – Larpédie. *www.wiki.larpy.cz* [online]. 2008 [cit. 2012-09-02]. Dostupné z:

http://wiki.larpy.cz/Living_history.

Living History, *www.livinghistory.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-02-13]. Dostupné z:

<http://www.livinghistory.cz/>

Množství vytríděných odpadů v ČR roste. V roce 2015 Češi třídili čtyřikrát více než v roce 2000

Zdroj: <http://energetika.tzb-info.cz/energie-z-odpadu/14204-mnozstvi-vytridenych-odpadu-v-cr-roste-v-roce-2015-cesi-tridili-ctyrikrat-vice-nez-v-roce-2000>

MUCHA, I. *Důsledky pro vztah k přírodě* [online]. 2011 [cit. 2016-03-19]. Enviwiki: Dostupné

z: http://www.enviwiki.cz/w/index.php?title=D%C5%AFsledky_pro_vztah_k_p%C5%9

9%C3%ADrod%C4%9B&oldid=2138

Nejlepší fotky roku 2015. *www.marobud.cz* [online]. 2016b [cit. 2016-04-09]. Dostupné z:
<http://marobud.cz/galerie2015.html>

POWELL, K. "Getting Started with Reenacting." *About.com*. About.com, Part of the New York Times Company, [online]. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z:
<http://genealogy.about.com/od/wars/a/reenacting.htm>

Proč se děti bojí přírody? *www.ekopsychologie.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:
<http://www.ekopsychologie.cz/vsechny-clanky/proc-se-deti-boji/>

Ray Mears to Headline the Bushcraft Show in 2016. *www.blog.raymears.com* [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <https://blog.raymears.com/2015/12/23/ray-mears-to-headline-the-bushcraft-show-in-2016/>

Survio [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-06-23]. Dostupné z: <http://www.survio.com/>

ŠVÁRA, B. a M. MRÁZ. Historie. In: *Indian Corral - Sdružení českých indiánů* [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>

TILBURY, J. Teaching History. In: *The Marquess of Winchester's Regiment* [online]. 2012 [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.marquisofwinchesters.co.uk/Ecwr-Guidelines/Guidelines-Teaching-history.html>

Tramping. *www.wikipedia.cz* [online]. 2016a [cit. 2016-04-09]. Dostupné z:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tramping>

TZB-info [online]. 2016 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <http://energetika.tzb-info.cz/energie-z-odpadu/14204-mnozstvi-vytridenych-odpadu-v-cr-roste-v-roce-2015-cesi-tridili-ctyrikrat-vice-nez-v-roce-2000>

Užívání si v přírodě - s rozumem a v pohodě!. *www.uzivanimpriode.eu* [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.uzivanimpriode.eu/>

VÍTKOVÁ, Z. Spaní pod širákem zákonů a ochránců přírody nevadí. *Ekolist.cz (Praha)* [online]. 2011 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z:
<http://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/spani-pod-sirakem-zakonum-a-ochrancumprirody-nevadi>.

ZÍTKA, P. Pazourková sekera (kompletní). *www.jaknapazourek.cz/* [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z:
http://jaknapazourek.cz/index.php?mact=ShopMadeSimple,cntnt01,fe_product_detail,0&cntnt01product_id=20&cntnt01returnid=61

Změny a trendy v rozmístění obyvatelstva ČR. *www.denik.obce.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6662787>

7 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1: Část skupiny Marobud na zimní výpravě (nahore) (převzato z www.marobud.cz , 2015, on line), v boji (uprostřed) (převzato z www.marobud.cz , 2016b, on line) a jejich typický tábor s ukázkou řemesla (dole) (převzato z www.marobud.cz , 2016a, on line).....	18
Obr.2: Typičtí představitelé fantasy Larpu (převzato z www.wikipedia.org , 2016b, on line)....	19
Obr.3: Letní tábor sdružení Indian Corral Westerners International (převzato z Švára a Mráz, 2016).....	21
Obr.4: Představitelé bushcraftu - Rey Mears (vlevo) (převzato z www.blog.raymears.com , 2016, on line) a Milan Matějka (vpravo) (převzato z www.uzivanivprirode.eu , 2016, on line).....	27
Obr.5: Rekonstrukce pazourkové sekery (převzato z Zítka, 2016).....	28

8 SEZNAM TABULEK

Tab.I: Zastoupení mužů a žen v rámci dotazníkového šetření.....	31
Tab.II: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných respondentů.....	31
Tab.III: Velikost bydliště dotazovaných respondentů v závislosti na počtu obyvatel.....	32
Tab.IV: Rozdělení dotazovaných respondentů podle hraničního věku 18 let.....	32
Tab.V: Velikost obce podle počtu obyvatel.....	32
Tab.VI: Zájmy respondentů a jejich procentuální zastoupení z celkového počtu 212 respondentů.....	33
Tab.VII: Počet respondentů a jejich procento získané z celkového množství respondentů v dané věkové kategorii (z Tab.IV), kteří mají zájmy spjaté s přírodou.....	33
Tab.VIII: Počet respondentů a jejich procento získané z celkového množství respondentů v dané kategorii velikosti bydliště podle počtu obyvatel (z Tab.V), kteří mají zájmy spjaté s přírodou.....	33
Tab.IX: Počet respondentů a jejich procento získané z celkového množství respondentů v kategoriích sedavého zaměstnání či studia (dále z Tab.XIV), kteří mají zájmy spjaté s přírodou.....	34
Tab.X: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu 212 respondentů při zjišťování času stráveného provozováním zájmů uvedených v 1. výzkumné otázce.....	34
Tab.XI: Počet a procento respondentů při odpovědi, zda považují své zájmy jako součást svého životního stylu.....	35
Tab.XII: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu respondentů 212 v otázce četnosti chození do přírody ve svém volném čase.....	35
Tab.XIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu respondentů 212 v otázce četnosti chození do přírody při výkonu povolání.....	38
Tab.XIV: Počet respondentů a jejich procento z celkového počtu respondentů 212 v otázce na typ zaměstnání (sedavé či nikoliv).....	40
Tab.XV: Vztah respondentů k přírodě, jejich počet a procento z celkového množství 212 respondentů.....	40
Tab.XVI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství 212 a jejich názor na ochranu přírody.....	42
Tab.XVII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii a jejich názor na ochranu přírody.....	43

Tab.XVIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné kategorie velikosti bydliště (z Tab.V) v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel a jejich názor na ochranu přírody.....	43
Tab.XIX: Procentuální zastoupení respondentů z celkového množství respondentů stejného typu zaměstnání (z Tab.XIV) v závislosti na typu zaměstnání a jejich názor na ochranu přírody.....	43
Tab.XX: Počet respondentů a jejich procentuální část z celkového počtu respondentů 212, kteří dělají činnosti uvedené v následující tabulce.....	44
Tab.XXI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad.....	45
Tab.XXII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad.....	45
Tab.XXIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad rodiče respondentů.....	45
Tab.XXIV: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad rodiče respondentů.....	46
Tab.XXV: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad prarodiče respondentů.....	46
Tab.XXVI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, zda-li třídí a recyklují odpad prarodiče respondentů.....	46
Tab.XXVII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jestli se věnují skautingu nebo trampingu.....	47
Tab.XXVIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jestli se věnují skautingu nebo trampingu.....	47
Tab.XXIX: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jestli se rodiče respondentů věnují skautingu nebo trampingu.....	47
Tab.XXX: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jestli se rodiče respondentů věnují skautingu nebo trampingu.....	48
Tab.XXXI: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jaký mají názor na trampingu.....	48

Tab.XXXII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jaký mají názor na tramping.....	48
Tab.XXXIII: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů 212 v otázce, jaký mají názor na skauting.....	49
Tab.XXXIV: Počet respondentů a jejich procento z celkového množství respondentů stejné věkové kategorie (z Tab.IV) v závislosti na věkové kategorii v otázce, jaký mají názor na skauting.....	49

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Procentuální věkové zastoupení dotazovaných respondentů.....	31
Graf 2: Četnost chození do přírody ve svém volném čase v závislosti na věkové kategorii respondentů (do 18 let včetně a od 19 let).....	36
Graf 3: Četnost chození do přírody ve svém volném čase v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel (do 30 000 včetně a nad 30 000)	36
Graf 4: Četnost chození do přírody ve svém volném čase v závislosti na typu zaměstnání respondentů (student, spíše sedavé, sedavé, spíše ne sedavé, ne sedavé).....	37
Graf 5: Četnost chození do přírody při výkonu povolání v závislosti na věkové kategorii respondentů (do 18 let včetně a od 19 let).....	38
Graf 6: Četnost chození do přírody při výkonu povolání v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel (do 30 000 včetně a nad 30 000).....	39
Graf 7: Četnost chození do přírody při výkonu povolání v závislosti na typu zaměstnání respondentů (student, spíše sedavé, sedavé, spíše ne sedavé, ne sedavé).....	37
Graf 8: Vztah respondentů k přírodě v závislosti na věkové kategorii respondentů (do 18 let včetně a od 19 let).....	41
Graf 9: Vztah respondentů k přírodě v závislosti na velikosti bydliště podle počtu obyvatel (do 30 000 včetně a nad 30 000).....	41
Graf 10: Vztah respondentů k přírodě v závislosti na typu zaměstnání respondentů (student, spíše sedavé, sedavé, spíše ne sedavé, ne sedavé).....	42
Graf 11: Četnost odpovědí v procentech respondentů, kteří dělají činnost uvedenou v grafu.....	44
Graf 12: Zastoupení lidí s potřebou chodit do přírody v závislosti na věku (převzato z Nechutová, 1973).....	66
Graf 13: Počet alergiků na 1000 registrovaných pacientů daného věku v ČR (převzato z Kratěnová, 2016).....	67
Graf 14: Zastoupení lidí s potřebou chodit do přírody v závislosti na počtu obyvatel bydliště (převzato z (Nechutová, 1973).....	68
Graf 15: Nakládání s odpadem (červená šipka označuje situaci v České republice, převzato z Eurostat, 2014).....	69

10 PŘÍLOHY

Příloha I

Dotazník Příroda a volný čas

Dobrý den,

jsem studentem Univerzity Karlovy a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku týkající se využívání vašeho volného času v přírodě, který je součástí mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní, skládá se z 20 otázek a jeho vyplnění nezabere více než 5 minut. Správné odpovědi zakroužkujte, zaškrtněte nebo vypište. Předem moc děkuji za Váš čas.

Jan Zbránek

Základní údaje

Věk:

Pohlaví: Muž   Žena

Nejvyšší dosažené vzdělání:

a) Základní	e) Střední odborná škola s maturitou
b) Učiliště	f) Gymnázium
c) Učiliště s maturitou	g) Vysoká škola
d) Střední odborná škola	

Bydliště (podle počtu obyvatel):

- a) méně než 1000
- b) 1000 – 10 000
- c) 10 000 – 30 000
- d) 30 000 – 100 000
- e) 100 000 a více

---

1. Kterými zájmy se zabýváte?

- a) Příroda (zájmy spjaté s přírodou)

- b) Turistika
- c) Sport
- d) Počítač (hry, internet)
- e) Jiné, uveďte

2. Kolik času těmto zájmům věnujete?

- a) skoro celý den
- b) pár hodin denně
- c) pár hodin týdně
- d) pár hodin měsíčně
- e) méně nebo skoro vůbec

3. Považujete své zájmy jako součást svého životního stylu?

Ano   Ne   Nevím

4. Jak často chodíte ve volném čase do přírody?

- a) každý den
- b) alespoň 1x týdně
- c) 1x za měsíc
- d) skoro vůbec
- e) vůbec

5. Během výkonu vašeho povolání se pohybujete v přírodě?

- a) Často (několikrát týdně)
- b) Občas (alespoň 1x týdně)
- c) Vůbec (méně než 1x týdně)
- d) Nemám práci

6. Vaše práce je spíše sedavá a kancelářská?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne

- d) Ne
- e) Nevím
- f) Studuji

7. Jaký je váš vztah k přírodě?

- a) Velmi pozitivní – Přírodu miluji, nejraději bych v ní zůstal napořád.
- b) Pozitivní – Je-li možnost, jdu do přírody.
- c) Neutrální
- d) Negativní - Přírodě se snažím vyhýbat, raději jsem ve městě nebo doma.
- e) Velmi negativní - Do přírody vůbec nechodím, odpuzuje mě.

8. Myslíte si, že má smysl chránit přírodu?

- Ano   Ne   Nevím

9. Zaškrtněte, co sami děláte (všechny možnosti):

- a) Snažím se používat přírodní materiály.
- b) Jdu-li do přírody, nikde nenechávám odpadky a vše po sobě uklízím.
- c) Preferuji potraviny z vlastní produkce (domácí vejčeka, zelenina,...).
- d) Snažím se omezovat jízdu autem.
- e) Snažím se vyvarovat nákupu průmyslově zpracovávaných potravin.
- f) Zajímám se o původ potravin.
- g) Žiji skromně.
- h) Zbytečně nekupuji nové věci, když ty staré ještě fungují.
- i) Jiné

10. Třídíte a recyklujete odpad?

- Ano   Ne

11. Vaši rodiče odpad třídí/třídili?

- Ano   Ne   Nevím

12. Někteří z vašich prarodičů odpad třídí/třídili?

- Ano   Ne   Nevím

13. Věnujete se skautingu, nebo trampingu?

Ano   Ne

14. Byl (je) někdo z vašich rodičů skaut, nebo tramp?

Ano   Ne   Nevím

15. Jaký máte názor na tramping?

- a) Zajímá mě to, přijde mi to jako dobrý způsob trávení volného času.
- b) Nejsem proti tomu, nevadí mi.
- c) Nezajímá mě to.
- d) Jsem proti, vadí mi to.
- e) Podle mě je tramping zastaralý, proto mě nezajímá.

16. Jaký máte názor na skauting?

- a) Zajímá mě to, přijde mi to jako dobrý způsob trávení volného času.
- b) Nejsem proti tomu, nevadí mi.
- c) Nezajímá mě to.
- d) Jsem proti, vadí mi to.
- e) Podle mě je skauting zastaralý, proto mě nezajímá.

Příloha II

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce před její obhajobou

Závěrečná práce

Druh práce	Bakalářská práce
Název práce	Obrat k přírodě jako alternativní životní styl
Autor práce	Jan Zbránek

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady a že úhrada nákladů za kopírování, resp. tisk jedné strany formátu A4 černobíle byla stanovena na 5 Kč.

V Praze dne.....

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....
podpis žadatele

Příloha III

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				